

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihinaan yił nlii, Yati'íi Bik'ehgo'ihinaan nlii. ² Yati'íi dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinaan yił nlii. ³ Án dawahá áyíílaa; án doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíi doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíi biyi' golíi; ái ihi'naahíi nnee yee daago'ii. ⁵ Got'iinií godilhiyú idindláád; godilhiíi got'iinií doo yitis nlii da.

⁶ Bik'ehgo'ihinaan nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Án Begot'inihíi nnee yił nagolni'go nyáá, bíi bee nnee dawa da'odlaa doleelgo. ⁸ John doo Begot'iinií nlii da, áidá' Begot'iinií yaa nagolni'go nyáá. ⁹ Da'anii Begot'inihíi nnee ni'gosdzán biká' daagolíinií dawa bee daayo'ii. ¹⁰ Án ni'gosdzán nneehíi yitah silii, án ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nneehíi doo bidaagolii da lèk'e. ¹¹ Dabíi áyíílaahíi yaa nyáá, áidá' dabíi hat'ihíi doo hádaabit'ii da. ¹² Áidá' hadíi hádaabit'iinií, daabosdlaadii, Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé daaleehgo yaa goden'áá: ¹³ Ái nádaagosdliinií doo nnee hadaazt'íi bee da, doo kots'ihíi bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áidá' Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí' nádaagosdlii. ¹⁴ Yati'íi nnee siliiigo nohwitahyú gólíi lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íi la'íi da'anii ágot'éhi nlii, (Bik'ehgo'ihinaan biYe' da'áhi nliihíi bigha ízigo at'éégo bits'á'idindláád, ái bits'á'idindláádíi daahihiltsaq ni'.)

15 John baa nagolnī'go nádidilghaazh lēk'e gání'go, Dín áldishnii nī, ágádéniid n'dá, Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golííhíí bigha shitisgo at'éé. 16 Dawahá yegoyihíí nōhwaa hi'né', bílgoch'oba'íí da'íké'go nōhwaa hi'níí. 17 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses biláhyú ngot'aq lēk'e, ádá' bílgoch'oba'íí hik'e da'aníi ágot'éhi Jesus Christ yíł nyáá. 18 Doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yo'íi da; biYe' da'á'áhi Bik'ehgo'ihí'nań adí'bólta'íhi, án zhá ch'í'nah áyíílaa.

19 Jerúsalem golzeedí' okqah yedaabik'ehi hik'e Lévités daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín lqá' ánt'ee? daabilniigo nabídaadiłkidá' John gáníí lēk'e, 20 Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayíł'í'go da da'aníigo ádaa nagolnī'. 21 Ádí' nayínádaadiłkid, Hadín ánt'éé gá? Elías nli' nēe? Dah, doo án nshli' da, nii lēk'e. Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nli' nēe? Dah, niigo hadzii. 22 Gánádaayíłdo'niid, Ádá' hadín ánt'éé gá? Nohwił nagolnī'go hadín daanohwides'a'íí bíł nadaagohiilnī'. Hant'é nniigo ádaa nagolnī'? 23 Ádí' gáníí, NohweBik'ehń bádihyú ilch'ígodezdqhgo ádaahle', dishniigo shíí da'igolíyú dilwoshi nshli', Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi áníí n'íí k'ehgo. 24 Nnee na'ídaadiłkidihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. 25 Nabídaadiłkidgo, Doo Christ nli' dadá', la'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí nli' dadá', nt'é bigha baptize án'íi? daaníi. 26 John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íi: ádá' la' nōhwitahyú sizíi, doo bídaagonłsł dahi; 27 Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi,

biketl'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítjǐ da.
 28 Ái Bethábara golzeeyú Jórdan túnlíiníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

29 Iskaą hik'e John Jesus bich'ǐ' higaalgo yo'jigo gáníí, Daadeh'jǐ, dibelǐ biZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi áídí' higaal! Áń ni'godzán biká' n̄nee binchǒ'íí da'ílǐ yilchiih. 30 Dín áldishnii ni' gádéniid n'dá', N̄nee la' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólǐhíí bighą shitisgo at'éé. 31 Dashíí ndi doo bígonsǐ da ni': áídá' Israel hat'i'í bil ch'í'nah ágolne'híí bighą tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. 32 John yaa nagolnǐ'go gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'ǐ' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'jǐ. 33 Shíí ndi doo bígonsǐ da ni': áídá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'ań shich'ǐ' gánniid ni', Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'ǐ' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hí'íníí, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'éé. 34 Díí hiłtsaa hik'e baa nagosisnǐ, Dín da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' laą, dishniigo.

35 Iskaą hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazi'; 36 Jesus higaalyú ndainel'jǐ'go gánniid, Daadeh'jǐ, dibelǐ biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi! 37 John bitsilke'yu nakihíí ágáníigo daabidezts'aągo Jesus yiké' dahizh'aazh. 38 Jesus t'aązhǐ' déz'jigo biké' hi'ashgo yiltsaągo gáyihii, Hant'é biká hanohtaago aht'jǐ? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Ilch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlǐí? 39 Jesus gádaabihii, Yushdé' ákú dokáhgo bígonokǐjǐh. Áík'ehgo yil okaigo hayú sidaahíí yídaagokǐjǐd, t'ahbídí' gonenádn ledihikeęzyú nákaigo, ákú dá yil naháztaą lək'e. 40 N̄nee nakihíí John áníihíí daidezts'aaníí,

Jesus yiké' ó'áázhíi dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. ⁴¹ Andrewhíi ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyih̄nii, Messías baa nt'áázh, ái Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áidí' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yineł'íi hik'e gáyih̄nii, Simon, Jona biye' níni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaq̄ hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' hínáát, yih̄nii. ⁴⁴ Andrew la'íi Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íi Philip aldo' áidí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáágo gáyih̄nii, Jesus, Joseph biye', Názareshdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi biyi' Moses bak'e'eshchij̄i lək'ehi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi aldo' bak'eda'ashchij̄i lək'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábih̄nii, Hant'é nzhooníi Názareshdí' behagowáhshá'? Philip gánábildo'niid, Ákú dot'aashgo bígonłs̄ij̄h. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'í' higaal̄go yo'ij̄go gáníi, Da'anii Israel hat'íi níni kudí' higaal̄, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábih̄nii, Hagot'éégo shígonłs̄í? Jesus gábih̄nii, Philip doo hwahá níká ánii dadá', fig ch'il bitł'ááhyú síndaago nish'ij̄i ni'. ⁴⁹ Nathánael gábih̄nii, Ni ilch'ígó'aahíínlíni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' níi ląá; Israel hat'íihi ízigo biNant'a' níi ląá. ⁵⁰ Jesus gábih̄nii, Fig ch'il bitł'ááhyú síndaago nish'ij̄i nildish̄nii n'íi bigh̄a shondlaq̄a née? Díi bitisgo ágot'éhi hí'ij̄i doleeł. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Da'anii, da'aniiigo gánohwıldish̄nii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, yáa ilts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínii hadagodí' hayaago ildenánádikahgo daah'ij̄i doleeł.

2

1 Taagi hileehíí bijjii Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'i'néh; ákú Jesus bááhi itah lèk'e: 2 Jesus ałdó' bitsilke'yu biłgo ni'i'néhyú daabi'dokeed. 3 Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báá gábiñii, Dasts'aa bitoo ásdjíd. 4 Jesus gábiñii, Shimaa, hago laą ánishléhgo ánnii? Shágoz'aaníí doo hwahá bengowáh da. 5 Báá nada'iziidíí gáyiñii, Hant'é daanohwiñiiyú dakú ádaat'ii doleel. 6 Áígee tús tséé álzaahi gostán siñil, Jews daanlíni daagos'aahíí k'ehgo yee táda'digisií biğhą, túsíí dał'ágo nadin dagohíí tádin gallons dábił'eh lèk'e. 7 Jesus gádaabiñii, Túsíí tú bee hada'dołbi. Áík'ehgo dáhalk'iłgo hada'desbi. 8 Jesus gánádaabiłdo'niid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaaníí bich'i' dohkaah. Áík'ehgo odaiskaą. 9 Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo silijhií yizlił, hadí' hidziid shihíí doo yígółsi dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhą yídaagołsi ndihíí), bik'ehgo da'idaaníí nñee niñehi yiká ánniidgo, 10 Gáyiñii, Nñee dawa da'idaąą débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áidí' dahádaat'ijzhí' da'odłąąda' doo nzhọọ dahíí yita'ikaah: áidá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníta bitasińkaą. 11 Áí Jesus dantsé godiyiłhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo izisgo ye'at'éhi bee bígoziid; áidí' bitsilke'yu daabosdłąąd lèk'e.

12 Díí bikedí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e báá, bik'isyú la'íí bitsilke'yu yił okai; akú da'akwii bedahiskaą.

13 Bitis-hagowáh n'íí bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyąąhíí biká' ngonyáągo Jesus

Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Akú da'ch'okaqah goz'aa yune' nnee la' magashi, dibelíí, hawúcho baa nadaahinihi, la'íí zhaali ikkáh ch'ídaihiinií binasdziid yaa naháztaago yiká nnyáá. ¹⁵ T'óół ikénásgisíí il'áyílaago dawa, dibelíí, magashita bilgo da'ch'okaqah goz'aa biyi'dí' ch'íinihiyood; la'íí zhaali ikkáh ch'ídaihiinií bizhaalihíí yayinkáá, áídí' zhaali yiká' ikkáh ch'ínadaihiinií naz'aanií nanyihesgo'. ¹⁶ Áídí' hawúcho baa nadaahinihií gáyilniid, Dííhíí ch'ídaahohniik; shiTaa bikíhíí k'ih biyi' na'inihi ádaago'e hela'. ¹⁷ Nikíhíí dázho godilzinií begoz'aa doleeego dázho hásh'íhíí bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiinií bitsilke'yu yinádaalnií.

¹⁸ Áídí' Jews daanlíni gádaabihnií, Nt'é godiyihgo be'ígóziníí nohwil ch'í'nah ánle', díí ánánt'íhíí bigha? ¹⁹ Jesus gádaabihnií, Díí k'ih biyi' da'ch'okaqahíí aqal nanádaagohniilgo, taagi jii hileehgo ánágoشدle'. ²⁰ Jews daanlíni gábihnií, Díí k'ih biyi' da'ch'okaqahíí ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áídá' nihíshá' taagi jii hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíí bits'íhi k'ih biyi' da'ch'okaqahíí k'ehgo yaa yakti'. ²² Jesus daztsaqad' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é nii n'íí yinádaalnií; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií la'íí Jesus áníí n'íí daayosdlaad lék'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinihgo da'idaanií bijii, Jesus akú itah niigo nnee láágo daabosdlaad, godiyihgo áná'ol'íhíí daayiltsaqadá'. ²⁴ Áídá' Jesus nneehíí doo yada'okíí da, nnee dawa yígótsihíí bigha. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'éehíí baa bil nagolni' bik'eh da;

dabíí n̄nee ye'at'ééhíí dawa yígółshíí bighą.

3

¹ N̄nee Phárisees daanliiníí itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lək'e. ² Án t̄'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyih̄nii, Ni, Iłch'ígó'aahíí r̄l̄ni, doo hadín godiyih̄go áná'ol'ih̄íí án'ih̄íí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ih̄i'nań yil̄ nliyyúgo zhą: áí bighą Bik'ehgo'ih̄i'nań bits'á'dí' iłch'ígó'aahíí r̄l̄ígo bídaagonl̄z̄i. ³ Jesus gábih̄nii, Da'anii, da'aniiigo gánildish̄nii, N̄nee nágosdliyyúgo zhą Bik'ehgo'ih̄i'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah nliyy doo. ⁴ Nicodémus gábih̄nii, Hagot'éégo n̄nee nágodleeh, báyán siliidá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? ⁵ Jesus gáníí, Da'anii, da'aniiigo gánildish̄nii, n̄nee tú bee la'íí Holy Spirit bee nágosdliyyúgo zhą Bik'ehgo'ih̄i'nań bilakt'áhgee goz'aą yune' ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiníí kots'í át'éé, áidá' Holy Spirit bee gozliiníí spirit at'éé. ⁷ Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niłdish̄nih̄íí bighą. ⁸ Nyolíí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolíí, hayúgo nyolíí doo bígonks̄i da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníí ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábih̄nii, Hagot'éégo laą ágołn̄níhi? ¹⁰ Jesus gábih̄nii, Ni Israel hat'i'i yil̄ ch'ígó'aahi r̄l̄iidá', díishą' doo bígonks̄i da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánildish̄nii, née bídaagonl̄ziníí zhą baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiníí zhą baa nadaagohiil̄ni'; áidá' baa nadaagosil̄ni'íí doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'godzán biká' ágot'eehíí baa nohwił nagosis̄ni' ndi doo shondląą dadá', yaaká'yú

ágot'eehíí baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaq̄? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bil ogoyáá da, shíí n̄nee k'ehgo Niyááhíí zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshl̄ij̄.

¹⁴ Moses da'igol̄íyú t̄'iish dahyidnkt̄ij̄híí k'ehgo, shíí áldó' n̄nee k'ehgo Niyááhíí dahshidi'dolteel̄: ¹⁵ Hadín shosdlaq̄dihíí ihi'n̄aa doo ngonel'aq̄ dahíí yee hin̄aa doleel̄híí bigh̄a.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ni'godzán biká' n̄nee dázho bil daanzhoq̄híí bigh̄a biYe' dała'áhi yaa yinkt̄ij̄, áik'ehgo dahadín bosdlaq̄dihíí doo da'íl̄ij̄ hileeh da, áidá' ihi'n̄aa doo ngonel'aq̄ dahíí yee hin̄aa doleel̄. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'godzán biká'zhí' nkeyín'a'íí ni'godzán biká' n̄nee doo yil ch'ígóweh doleel̄híí bigh̄a nkeyín'a' da, áidá' ni'godzán biká' n̄nee bíí bee hasdádokaahíí bigh̄a.

¹⁸ Hadín bosdlaq̄díí doo bil ch'ígódeeh da: áidá' hadín doo bosdlaq̄d dahíí ilk'idá' bil ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi doo yosdlaq̄d dahíí bigh̄a. ¹⁹ Díí bigh̄a n̄nee bil ch'ígódih, begot'iiníí ni'godzán biká' begonyáá, áidá' n̄nee doo got'iiníí bil daanzhoq̄ da, chagolheel̄ zhá bil daanzhoq̄, ncho'go ádaat'eehíí bigh̄a. ²⁰ Dahadín ncho'go at'éé lék'eyúgo, got'iiníí bil ncho', bi'at'e' ncho'íí doo bígozīj̄ hat'íí dahíí bigh̄a, doo got'ij̄yú ch'égháh hát'íí da. ²¹ Hadín nkt̄'éégo at'ééhíí, bi'at'e'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éégo bígozīj̄ doleel̄híí bigh̄a got'ij̄yú ch'égháh.

²² Áí bikédí'go Jesus, bitsilke'yu bilgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dé't'ihézhí' yil naháztaq̄ lék'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágoł'ij, Sálimhíí bit'ahyú, akú tú lǎáhíí bigha: áígee nnee neheskaigo baptize ádaasaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu lǎ'íí Jews daanlíni lǎ' okaqahzhinéégo táko'digisíí yaa ladaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áídí' John yaa hikaigo gádaayihni, Ich'ígó'aahíí nííni, nnee Jórdan túnlínií hanaayú bil na'aash n'íí, baa nagolní' n'íí, án kú naghaa, baptize ádaił'ijgo nnee dawa bich'í' nihikáh. ²⁷ Áík'ehgo John gáníí, Nnee doo hant'é yót'íí át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíí shídaanołsigo, Shíí doo Christ nshłij da, dishni ni', dabíntségo bidol'aadí nshłij. ²⁹ Ishkiin niinéhíí na'ilíhn yił niinéhíí, bíí niinéhi at'éé: niinéhíí bit'ekéhíí, bíyésts'aago sizijgo, bizhii yidits'ago dázhó bil gozhóq: áí k'ehgo shíí áldó' dázhó shil gozhóq silij. ³⁰ Bíí itisgo bá godigháh, áídá' shihíí t'aqzhí' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitisgo nlij: hadín ni'godzán biká'gee nliiníí ni'godzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'godzán biká' ágot'eehíí zhá yaa yałti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitisgo nlij. ³² Án nt'é yo'iiníí, nt'é yidezts'aaníí, áí dawa yaa nagolní'; áídá' doo hadín bosdłaqad da. ³³ Hadín yaa nagosni'íí bosdłaqadíí, Bik'ehgo'ihí'nań da'anii lqą niigo yiká' iskał. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań bides'a'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yałti': Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit doo yídaanel'aago baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' bil nzhqogo dawa yebik'ehgo yaidin'áá. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yosdłaqadíí, ihí'naa doo

ngonel'aa dahíi yee hi_{naa} doo: dahadí_n doo yosdla_{ad} dahíi ihi'_{naa} doo yiłséh da; áídá' Bik'ehgo'ihí'_{na}n bihashke' biká'zhí' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíi bitisgo Jesus biké' anásee_{kíi} áyidedlaago, ła'íi baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzíigo Jesus yígolsíidá',
² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áí'íi da, bitsilke'yu zhá,) ³ Judéadí' Gálileeyú naadesdzaa.
⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lək'e. ⁵ Áígee kīh gozñilyú nyáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áa n'íi bit'ahgee goz'áni.
⁶ Áígee Jacob bitúhahidlee_h goz'aa. Jesus higaałgo isk'ahnýááyú hiyaago túhahidlee_hgeee dahnezdaa.
⁷ Isdzán, Samáritan nlíni, tú haileehyú nyáá: Jesus, Tú shá ná'íłsīih, biłñii. ⁸ (Bitsilke'yuhíi kīh gozñilyú hidán nadaihiłñiihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan nlinihíi gábiłñii, Hant'é ła bigha ni, Jew nlíni, shíi Samáritan nshlíni tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliiníi doo ilch'í'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábiłñii, Hant'é Bik'ehgo'ihí'_{na}n kaa yiné'íi, ła'íi hadín, Tú shá ná'íłsīih, niłñiihíi bígonłsýúgo shí'ókeed doleeł ni', áík'ehgo tú bits'á'dí' ihi'_{na}hi naa nizíid doleeł ni'. ¹¹ Isdzán gábiłñii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidlee_hhíi yúyah: áídá' hadí' tú bits'á'dí' ihi'_{na}hi nádziid?
¹² Nisha' Jacob, bits'á'dí' daadihe'_{na}i, bitisgo ánt'ee? án díi túhahidlee_h nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíi ła'íi bichagháshé ła'íi bimagashi da'idlaa ni'.
¹³ Jesus gánabiłdo'niid, Dahadí_n díi tú yodlaaníi dibá' nánádlee_h: ¹⁴ Áídá' dahadí_n tú baa nsiidgo

yodlaaní doo dibá' nánáodleeh at'éé da; tú baa nsiidíí túhahidleehee k'ehgo biyi'dí' tú hanánlǐ́ doleeł, dayúweh ihi'naa doo ngonel'aą dayú nǐ́ doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábildo'niid, Díí tú álnnihií ła' shaa nziid, doo dibá' nánáshdleehego da, ła'íí doo kú nánshdángo tú hanáhishdleehe dahíí bighą. ¹⁶ Jesus gábilni, Ti'i, nika' biká nádndángo bil nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shika' da'ádih, bilni. Jesus gánábildo'niid, Shika' da'ádih, nnihií da'anii ánnii: ¹⁸ Nika' ashda'adá' k'adyúgo bil na'aashíí doo nika' at'éé da: díí da'anii ánnii. ¹⁹ Isdzán gábilni, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi nǐ́go bígosłsłid. ²⁰ Daanohwitaa n'íí díí dzihií biká' da'okaąah ni'; áidá' nohwihí, Jerúsalemyú zhą nnee da'okaąahgo bá goz'aą, daadohni. ²¹ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, shondlaą, dahagee díí dzihií biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahokąah da doleeł. ²² Nohwíí nt'é daahokąah shihíí doo bídaagonłsł da: néehíí nt'é daahohiikąah shihíí bídaagonłzł; hasdách'igháhíí Jews daanliiníí bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniiigo da'okaąahíí biyi'siziiníí bee da'aniiigo shiTaa daayokąah doleeł kú begoz'áni at'éé: shiTaaahíí ágát'éégo da'okaąahíí yiká déz'ij. ²⁴ Bik'ehgo'ihinań spirit nlij, hadín daabokąahíí biyi' siziiníí bee da'aniiigo daabokąahgo dávik'eh. ²⁵ Isdzán gábilni, Messías, Christ holzéhi, híghángo bígonsł: án nyáágo dawa nohwł nagolni' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábilni, Shíí nich'į' yashti'ihíí án ánsht'ee.

²⁷ Áik'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'į' yałti'híí bighą bil díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo ła' gánniid da, Nt'é bighą na'ídnłkid? dagohíí,

Nt'é bigha bil ilch'í' yánłti'? ²⁸ Áík'ehgo isdzán bitús da'akú si'ąądá' kłh goznilyú onálwodgo nnee yil nadaagolni', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásht'įidíi yaa shil nagosni'ii daahołtséh: áńshą' Christ at'įi'? ³⁰ Áík'ehgo kłh goznildí' dahnádnzaą, bich'į' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokaąh, NohwiNant'a', ináá, daabiłniigo. ³² Áídá' gádaabiłnii, Hidán hishaaní doo bídaagonołsi da. ³³ Bitsilke'yu gádaaıłdi'nii, Hadín ła' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabiłnii, Shin'á'ń dabíi hát'íyú ánásht'įiłgo, ła'ii binasdziid bá łaashł'go shihidán át'éé. ³⁵ T'ah díi' daahiit'įih yidziishą' int'ąązhi', daadohni? Nohwił nagoshni', hadag ádaahnéngo daadeh'įi; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ıłdlaadí nest'án dáła'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni bich'į' nahi'niik: áík'ehgo k'e'dileehii ła'ii ıłdlaadí bilgo dała' bil daagozhóó doleeł. ³⁷ Díi beha'odziihii da'anii ágolzee, ła' k'e'dilee, ła'ii ıłdlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daahołdlaadyú nohwidél'a': nnee ła'i k'ednláhi, binasdziid n'ii daahisołdlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'įid n'ii dawa yaa shil nagosni', niihii bigha kłh goznildí' Samáritans daanłni łaągo Jesus daayosdłąąđ lek'e. ⁴⁰ Samáritans daanłni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabiłnii: da'áige sidaago naki beiskąą. ⁴¹ Biyati'hii bigha dayúwehégo łaągo nádaabosdłąąđ; ⁴² Ái isdzánhii gádaayıłnii, K'adíi doo dániyati' zhą bigha da'osiıdłąąđ da, danéé da'disiit'ąąhii bigha, ła'ii da'anii ni'gosdzan biká' nneehii hasdáyiniikii, ái Christ nłiigo bídaagonłzi.

⁴³ Nakiskąą hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus

ádaanagoḡni'go gánniid, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidnłsini at'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyáádá' Gálileeyú daagolínii bíł daagozhoggo k'édaabilnniid, Jerúsalemyú da'idaagee anát'ijid n'ii dawa daayo'ij n'ii bigha: bíi alód' da'idaayú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áidí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyíłaa n'yú. Áígee nant'an ła' biye' nñiih lək'e, Capérnaum golzeegee. ⁴⁷ Ái nñeehíi Jesus Judéadi' Gálileeyú nyáágo ya'ikonziidá' yaa nyáágo náyoskaad, Shiye' nánlziihyú nñáh, yiñniigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábilñii, Godiyihgo be'idaagozini ła'ii ízisgo anágot'ijhíi daah'ijyúgo zhá da'ohdlaq. ⁴⁹ Nant'ánhíi gábilñii, Shigowayú nñáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábilñii, Nádndáh; niye' hiñaa, nkt'éé násdlíi. Nñee Jesus aníihíi yosdlaqđgo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaaldá' bánada'iziidíi bidááh hikaigo bíł nadaagolñi', Niye' hiñaa, daabilñiiigo. ⁵² Nñeehíi na'ídnłkid, Da'kwíi bik'ehenkéézdá' t'aqzhi' bá nágodesdzaa lán? bilñiiigo. Gádaabilñii, Adaqđá' hayaazhi' dała'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'ii bits'á' gonyáá ni'. ⁵³ Bitaa yígotsi, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hiñaa, bilñii ni': áik'ehgo osdlaqđ, ła'ii bikih yune' naháztaaníi dawa alód' da'osdlaqđ. ⁵⁴ Jesus Judéadi' Gálileeyú nyáádá' díi nakigee godiyihgo adzaa lək'e.

5

¹ Díi bikedí'go Jews daanlíni da'iyaañii begonyáádá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá.

² Jerúsalemyú dibelíi nahiñiih goz'aaníi bahgee

túdahskaa lèk'e, Hébrew biyati'íi k'ehgo Bethésda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aqa. ³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihíi láágo, bináa ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilíhi áldó', tú dihi'náhií yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaníi yeh nadángo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhíi, nt'é yaa naghaa láshj n'íi nádzii. ⁵ Nnee la' tádin tsebíi bíl legodzaago kah yaa naghaago áígee sitij lèk'e. ⁶ Jesus bo'jídá' dásitijigo nzaad ogoyááhíi yígótsigo gábilnii, Ya' nándzii hánt'ij née? ⁷ Nnee kah yaa naghaahíi gábilnii, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntsé la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábilnii, Nádnáh, biká'síntijhíi dahnádné'go dahnádnáh. ⁹ Nneehíi dagoshch'í' nádziigo yiká' sitij n'íi dahnáyidné'go dahnasdzáa: áí Jews daagodnnsiníi bijij lèk'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihíi gádaayilnii, Díi godilziníi bijij: biká'ntéhíi anané'go doo begoz'aqa da. ¹¹ Áík'ehgo gábilnii, Nnee náshilziihíi gáshilniiid, Biká'síntijhíi dahnádné'go dahnádnáh. ¹² Áídí' nabídaadilkid, Nnee daat'éhi, Biká'síntijhíi dahnádné'go dahnádnáh, nilniiid? ¹³ Nnee nádziihíi hadín nábilzii shíhíi doo yígótsi da: áígee nnee lááda' Jesus lahyúgo oyáá lèk'e. ¹⁴ Díi bikédí'go da'ch'okaaah goz'aqa yune' Jesus nnee nádzii n'íi yaa nyáágo gáyilnii, Nlt'éé násíndlij gádnii áko: ncho'go ánáo'ne' hela', ágánánzdaayúgo dánko da'tiségo nich'í' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehíi Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziihíi Jesus at'íi, daayilnii. ¹⁶ Díi daagodnnsiníi bijij adzaahíi bigha Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee

hádaat'ij.

17 Áídá' Jesus gádaabiñii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. 18 Godilziníi bijii begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bigha, la'íi Bik'ehgo'ihinañ shiTaa yilñiigo Bik'ehgo'ihinañ yil dała' nliigo ádilzihíi bigha Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'ij. 19 Jesus gánaadaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanoħwiłdishñii, Shíi, Bik'ehgo'ihinañ biYe' nshliiníi, dashí zhá doo nt'é laoshléh át'éé da, shiTaa ánát'ijłgo hish'iiníi zhá: shiTaa ánát'ijłkí k'ehgo shíi áldó' ánásht'ijł. 20 ShiTaa shíi biYe' nshliiníi dázhó bil nshoq, dabíi ánát'ijłkí dawa shil ch'inaħ áyłsı: díi bitisgo ána'ol'ijłkí shil ch'inaħ áile'gee noħwił díyadaagot'ee doleeł. 21 ShiTaa nanezna'ii nádaayihiknahíi k'ehgo shíi, biYe' nshliiníi, áldó' hadíi hásh't'íiníi nádaabihishnah doleeł. 22 ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíi, biYe' nshliiníi, dawa bándaaagosh'a'go shaidin'áq: 23 Nnee dawa shiTaa daayidnłshíi k'ehgo shíi, biYe' nshliiníi, áldó' daashidnłsı doleełhíi bigha adzaa. Hadín doo shidnłsı dahíi shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnłsı da. 24 Da'anii, da'aniiigo gádaanoħwiłdishñii, Hadín shiyati' yidits'agíi, la'íi shin'la'n yodlaaníi, ihinaħ doo ngonel'áq dahíi yee hina doleeł, án doo bil ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'inyáá, ihinaħazhı'go. 25 Da'anii, da'aniiigo gádaanoħwiłdishñii, Nanezna'ii shíi, Bik'ehgo'ihinañ biYe' nshliiníi, shizhiihíi daidiits'ih doleełhíi baa gowáh, ilk'idá' kú begoz'áq: hadíi áı daidezts'aaníi daahina doleeł. 26 ShiTaa ihinaħ dabíi biyi' nliihíi k'ehgo, shíi, biYe' nshliiníi,

aldó' ihi'naa dashíi shiyi' nliigo shaa godin'áá;
 27 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshl̥híi bigha
 nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'áá.
 28 Doo nohwil̥ díyadaagot'ee da le': leyi' naznilií
 dawa shizhii daidezts'áago nádiikáhíi baa gowáh,
 29 Ái nádiikáhgee nht'éégo ádaadzaa n'íi yaaká'yú
 dahazhí' daahinaa doleel̥; áidá' nch'og'go ádaadzaa
 n'íi bil̥ ch'ígódeeh. 30 Dashíi shik'ehgo doo nt'é
 áoshl̥éh át'éé da: diists'sagíi k'ehgo aayashti':
 dashíi hasht'íníi doo be'ánsht'ee da, áidá' shiTaa
 shides'a'n dabíi hát'íníi zhá be'ánsht'eehíi bigha
 aayashti'íi dábik'eh. 31 Dashíi ádaa nagoshni'yúgo,
 ádaa nagoshni'íi doo da'anii da.

32 Ła' shaa nagolni'íi gólíi; ái shaa nagolni'íi
 da'aniiigo bigonsi. 33 John bich'í' oda'so'a', án
 da'aniiigo shaa nagosni'. 34 Da'aniiigo shaa na'goni'íi
 doo nnee bits'á'dí' da: áidá' hasdánohwidishniil̥
 doleel̥híi bigha ágánohwidishni. 35 John dilth'íi
 hik'e bits'á'idindláádíi k'ehgo at'éé lek'e: áik'ehgo
 bits'á'idindláádíi biyi' dét'ih nohwil̥ daagozhogho
 ádaasoht'íid.

36 John shaa nagosni'íi bitisgo shaa na'goni'íi
 gólíi: na'idziidíi shiTaa laashle' doleel̥go shaa
 yidin'ááníi, ái ánásht'íil̥go shiTaa shides'a'go shaa
 nagolni'. 37 ShiTaa shides'a'n dabíi shaa nagolni'.
 Bizhiihíi doo hak'i daadesołts'áa da, ánoliníi doo
 hak'i daahołts'áa da. 38 Biyati'íi doo nohwiyi' gólíi
 da: shíi shin'a'íi doo daashohdláa dahíi bigha.

39 Bik'ehgo'ihinaan biyati' bek'e'eshchiiníi
 nzhoogo daahohshíi; ái biláhyú dahazhí'
 daahii'naa doleel̥ daanołsigo: da'ái shaa nagolni'.
 40 Ndi doo shich'í' nohkáh hádaah't'íi da, dahazhí'

daahinoh_{naa} doleelgo. ⁴¹ N_{nee} shídnksíhíí doo biká désh'íí da. ⁴² Nohwídaagonsí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíł daanzhooníí doo ła' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'íí bee niyáá ndi doo hádaashoht'íí da: áídá' ła'i dabíí bizhi'íí yee nyááyúgo, án zhá hádaaht'íí doo. ⁴⁴ Dánohwíí daakinołsiníí hádaaht'íídá', Bik'ehgo'ihí'nañ dała'áhi bits'á'dí' idilziníí doo hádaaht'íí da, áídá' hagot'éégo da'ohdłą? ⁴⁵ ShiTaa bińáál nohwik'izhí' dish'aah doo daanołsı da le': Moses nohwik'izhí' dez'ąą, bada'ohłíí n'íí. ⁴⁶ Moses daahohdłąyúgo shíí daashohdłą doleel ni', shaa k'e'eshchííhíí bighą. ⁴⁷ Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdłą dayúgo, hagot'éégo shiyati'íí daahohdłą áídá'?

6

¹ Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. ² Áígee n_{nee} łaągo biké' onalsáą, godiyíhgo áná'ol'ííhíí kah yaa nakaihíí yá ánát'ííhíí daayo'íígo. ³ Jesus dziłyú háyáá, akú bitsilke'yu yíł dinezbı. ⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyąąhíí biká' ngonyáá.

⁵ Jesus déz'íígo n_{nee} łaągo bich'í' náłseełgo yiltsąądá' Philip gáyíłnii, Hagot'éégo bán nadaahiilniih, díí n_{nee} dawa da'iyąągo? ⁶ Díí ánííhíí daazhógo Philip bebígozıíhgo án_niid: dabíí hagot'éégo áile' yígółsı ndi. ⁷ Philip gábíłnii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznii ndi dała'á ntıígo ayáhągo bita'isné' ndi, doo bínenol'ąą at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábíłnii, ⁹ Kú ła'

ishkiin bán dijolé ashdlá'i barley alzáhi yisné', lóg naki bílgo: áídá' hagot'éégo dawa bínel'aa, nnee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyih̄nii, Nnee dinohb̄ih, daabil̄doh̄nii. T'oh dázhó lágó lək'e. Áík'ehgo nnee dinezb̄i, ashdladn doo náhóltagyú áholáni sh̄i. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oskaqádá', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaní yitada'iz̄nii; lógíí áldó' da'ái k'ehgo, dá daabil̄hwiihzh̄i'. ¹² Dawa náda'isd̄j̄dgo, bitsilke'yu gádaayih̄nii, Ch'ékaadí nádaahohlá, doo la' da'ílí hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo aq̄l nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesb̄i, bán ashdlá'i bits'á'dí' ch'ené'íí, nnee yi'oh da'iyáq̄híí. ¹⁴ Nneehíí Jesus godiyih̄go adzaahíí daayil̄tsaqádá' gádaanii, Án da'an̄ii Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú Na'iziidihíí, ni'godzán biká'zh̄i' hiñáhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígols̄j̄idá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'j̄id. ¹⁶ O'i'ááyú bitsilke'yu túsikaayú onanákaí, ¹⁷ Akú tsina'eekíí yeh hikaigo túsikaaní hanaayú bíl dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godil̄hił gozlj̄idá' Jesus doo hwahá baa hiñáh da. ¹⁸ Tú nádidáh, ad̄j̄id nyolhíí bigh̄a. ¹⁹ Taagi dagohíí d̄j̄i' sh̄i dahgost̄o'yú bíl oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eekíí yich'j̄i' higaal̄go daayil̄tsaq̄: áík'ehgo tsídaadesyiz lək'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabil̄nii, Shíí ásht'j̄i, doo ndaaldzid da. ²¹ Áídí' bíl daagozhógo tsina'eekíí beh n̄náh, daabil̄n̄niid: dagoshch'j̄i' ni'zh̄i' bíl nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskaq̄ hik'e nnee túsikaaní hanaayú naháztaaní akú tsina'eekíí dała'á zhá si'aa n'go

daayo'ji, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eelíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'ji. ²³ (Jesus bán ya'ihénzigo oskaadíí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelíí ndaahaz'eel:)

²⁴ Áík'ehgo nnee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagołsııdá', dabií tsina'eelíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bił oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. ²⁵ Túsikaaníí hanaadí' baa hikaidá' gádaabııni, İłch'ígó'aahıı, dadá' kú nyaa? ²⁶ Jesus bich'ı' hadzii, Da'anıı, da'anııgo gádaanoħwıłdishni, Doo godiyııgo ánásht'ııhıı daah'ıı n'ıı bigha shıka daanohtaa da, bán bee náda'soldııd n'ıı zhá bigha ádaah't'ıı. ²⁷ Doo hidán da'ıııı hıleeħıı bigha nada'ohsiid da, hidán dahazhı' ihı'naazhı' nnel'aahıı zhá hádaah't'ıı, shıı nnee k'ehgo Niyááhıı nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihı'nań shıTaa, bıyéé nshııgo shebígózııgo shıká' izkał. ²⁸ Áıdı' gádaabııni, Hago ádaahıı'ne'go Bik'ehgo'ihı'nań binasdzııdıı nadaahııdzııd? ²⁹ Jesus gádaabııni, Díı k'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań bá na'idzııdı at'ée, án shıı shıdes'a'ń daashohdłııgo. ³⁰ Áık'ehgo gádaabııni, Godiyııgo be'ígózinıı daat'éhi noħwıł ch'ı'nah ánle'go daahiıłtséħgo daanoħııdłıı doleeł? İtah áná'ol'ııhıı daat'éhi án'ıı? ³¹ Bits'á'dı' daadihe'na'ıı da'ııgolııyú manna daayııyaá łeh lək'e: díıńko bek'e'eshchiinıı k'ehgo, Yaaká'dı' bán kaa daızné'go daach'ııyaá. ³² Jesus gánádaabııdo'niid, Da'anıı, da'anııgo gádaanoħwıłdishni, Yaaká'dı' bán nohwaa hı'né' n'ıı doo Moses nohwaa daızné' da; shıTaa yaaká'dı' bán da'anııhi noħwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dı' nkenyááhıı Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı'

báñhi at'éé, án ni'gospdzán biká' nneehíí ihi'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabihñii, NohweBik'ehñ, díí bánííí dayúweh nohwá dihií'né' le'. ³⁵ Jesus gádaabihñii, Shíí bání be'ihí'naahíí nshñj: dahadín shaa nyááhn doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaqahn doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Ik'ida' gádaanohwıldéñiid, Daashoh'íí ndi doo daashohdlaq da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíí dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhn doo yó'ósht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' nnyáá, doo dashíí hásh't'íyú ánásh't'íjgo da, ndi shin'a'n dabíí há't'íyú ánásh't'íjgo niyáá. ³⁹ Díínko shiTaa shin'a'n há't'íí, shaa yinilíí doo ła' shich'a'otkíish da, áídá' nnágodzaahíí bijjii dawa nádaabihishñah doleeł. ⁴⁰ Díínko shin'a'n há't'íí, hadín shíí, biYe' nshñiiníí, sho'iiníí ła'íí shodlaaníí ihi'naa doo ngonel'aq dahíí yee hiñaa doleeł: áík'ehgo nnágodzaahíí bijjii nábihishñah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bání nke'né'íí nshñj, ñiihíí bigha Jews daanlíni baa daanet'íí lək'e. ⁴² Áí gádaakíldi'ñii, Dín la' Jesus, Joseph biye', báq bitaa bilgo bídaagonlzihií át'íí ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' nnyáá, ñii áídá'? ⁴³ Áík'ehgo Jesus gádaabihñii, Doo shaa daaneht'íí da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh át'éé da, shiTaa shin'a'n shich'í' ábíílaayúgo zhá: nnágodzaahíí bijjii nábihishñah doleeł. ⁴⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchjii gáníígo, Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bil ch'ídaago'aah doleeł. Dahadín shiTaa yidezts'aqgo bits'á'dí' ígo'aaaníí shaa hiñáh. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íí da, shíí bits'á'dí' nshñiiníí zhá shiTaa yiltsaq. ⁴⁷ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwıldishñii, Shodlaaníí ihi'naa doo ngonel'aq dahíí yee hiñahi

at'ée, ⁴⁸ Bán be'ihí'naahíí nshlji. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íí da'igoljyú manna daayiyaa n'íí nanezna'. ⁵⁰ Díínko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'ée, nnee yiyaago doo datsaah da. ⁵¹ Shíí bán hinaahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nshlji: dahadín díí bánhíí yiyaayúgo dahazhí' hínaa doleel: ni'godzán biká' nnee bán yee daahinaa doleelgo baa daanshné'íí shitsí' at'ée. ⁵² Jews daanlíni lahada'dit'áhgo gádaakíldi'nii, Hagot'éégo díí nneehíí bitsí' nohwaa yiné'go daahiidaa? ⁵³ Jesus gádaabílnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Shíí nnee k'ehgo Niyááhíí shitsí' daahsaago, la'íí shidil daahdlaayúgo zhá' ihí'naahíí nohwiyl' goljji. ⁵⁴ Hadín shitsí' yiyaaníí la'íí shidil yidlaaníí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hináhi at'ée; nnágodzaahíí bijji nábihishnah doleel. ⁵⁵ Shitsí' da'anii hidán át'ée, la'íí shidil da'anii hidlaaníí át'ée. ⁵⁶ Hadín shitsí' yiyaaníí la'íí shidil yidlaaníí shiyi' goljji, bíí a'dó' biyi' gonshlji. ⁵⁷ ShiTaa hináhi shin'a'híí k'ehgo, la'íí shiTaa bee hinshnaahíí k'ehgo hadín shiyaaníí shee hínaa doleel. ⁵⁸ Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'ée: doo daanohwitaa n'íí manna daayiyaa ndi nanezna' n'íí k'ehgo da: hadín díí bán yiyaaníí dahazhí' hínaa doleel. ⁵⁹ Capernaum golzeegee ích'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánátséh goz'aa yune'. ⁶⁰ Łáago biké' hikaahíí aí daidezts'aqadá' gádaanii, Dázhó doo bigózi dahi yee aníí; hadín aí yígótsi? ⁶¹ Biké' hikaahíí Jesus aníhíí yaa yída'iltahgo yígótsi, áik'ehgo gádaabílnii, Díí ádishniihíí doo nohwil daabik'eh da née? ⁶² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dabíntsé sídáá n'yú shil onágodzaago

daashoh'iyúgo, nt'é daadohnii? ⁶³ Spirit-híi' ihí'naa aayiné'hi at'éé; kots'íhíí doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'í' hasdziihíí spirit hik'e ihí'naahíí át'éé. ⁶⁴ Áídá' nohwitahyú ła' doo da'ohdlaą da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodlaą dahíí, ła'íí hadíín ch'í'bidó'aahn' yígótsi. ⁶⁵ Áík'ehgo gánadí'nii, Díí bighą gádaanohwíldéniid, Doo hadíín dabíí bik'ehgo shaa hiñáh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Díí bikédí'go biké' hikaah n'íí łaągo t'aazhí' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lək'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahíí gádaayilnii, Nohwíí aldo' shits'á' dahdohkáh née? ⁶⁸ Simon Peter gábilnii, NohweBik'ehń, hadíín bich'í' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhí' be'ihí'naahíí bee yánłti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań hiñáhi biYe' rılıgo, daahosiidlaądgo da'aniigo bídaagonłzi. ⁷⁰ Jesus gánádaabilđo'niid, Nohwíí nakits'ádah hoł'eehíí hanohwiñil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nlii. ⁷¹ Ái Judas Iscáriot, Simon biye' áyilnii: án nakits'ádah itah nłini ch'í'bidó'aahn' nlii.

7

¹ Díí bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanłini daabizilheego hádaat'ijhíí bighą. ² Jews daanłini t'ohdahskán yune' náda'idijhíí biká' ngonyáá. ³ Jesus bik'isyú gádaabilniiid, Kodí' dahnnáhgo Judéayú nñáh, ákú níké' hikaahíí áná'íl'ijhíí daayiltséh doleełhíí bighą. ⁴ Nñee shígózi le' nzníí doo dánant'í'ego ánát'ijł da. Díí baa nannaayúgo, ni'godzán biká' nñee bił ch'í'nah ádnłzi. ⁵ Bik'isyú ndi

doo daabodlḷaa da. ⁶ Jesus gádaabilḷnii, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíí zhá da'ádzaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'gosdzán biká' nḷee nohwíí doo nohwik'edaanniih da; déncḥo'go ánádaat'íḷ dishniigo baa nagoshni'híí bighḷ shíí zhá shik'edaanniih. ⁸ Dánohwízhá da'idḷayú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bighḷ doo dak'ad da'idḷayú déyáá da. ⁹ Ágánniidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lék'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idḷayú okaihíí bikédí'go, bíí aldó' dánant'í'ego akú óyáá. ¹¹ Da'idḷagee Jews daanlíni biká daadéz'íigo, Ánhíí hayú? daabilḷnii. ¹² Nḷee bitahyú lḷágo baa daanet'íí lék'e: ła', Nḷee nḷ't'éhi nliḷ, daaniidá' ła'íí, Dah, nḷee ch'a'oyilkaadi nliḷ, daanii. ¹³ Áídá' Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighḷ doo ch'í'nah baa yádaalti' da.

¹⁴ Da'idḷahíí da'ihní'yú goldohdá' Jesus da'ch'okḷah goz'ḷayú óyáágo ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanlíni bil díyadaagot'ee gádaaniigo, Hagot'éégo díí nḷeehíí dawahá yígótsi, doo óltagyú nayaa dadá'? ¹⁶ Jesus gádaabilḷnii, Ilch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádíshnii da, shin'á'n áníhíí át'éé. ¹⁷ Nḷee ła' Bik'ehgo'ihí'nañ dáhat'ííhíí ánát'íḷ hat'ííyúgo, ilch'ígonsh'aahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígótsi doleel. ¹⁸ Dahadíñ dabínik'ehgo yahti'íí dabíí ízigo ádestíí hat'íí: áídá' hadín bin'á'n ízigo ágot'eehíí yá hát'ííníí, án da'anii áníí, áík'ehgo án biyi' lé'gochoohíí da'ádḷ. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'ḷá da née? Áídá' doo ła' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighḷ daashizolḷee hádaaht'íí? ²⁰ Nḷeehíí gádaabilḷnii, Ch'iidn niyi' golíí

lâá: hadín nizilhee hat'íí? ²¹ Jesus gádaabihíi, Dalán áná'íl'íidgee nohwíl díyadaagot'ee ní. ²² Moses círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'áá; (ndi Moses doo bits'á'dí' begodeyaa da, daanohwitaa n'íí bits'á'dí';) áík'ehgo godilziníí bijjii nnee círcumcise ádaahle'. ²³ Godilziníí bijjii Moses yegos'aaníí doo k'ích'idzúís da doleehíí bigha nnee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijjii nnee bits'í dawa nlt'éégo ánáshdlaahíí bigha shich'í' hadaashohkee née? ²⁴ Doo da'ánoliníí zhá bee aayádaakti' da, áídá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la' gádaanii, Dín daayizilheego hádaat'iiníí shi ya'? ²⁶ Án kú doo biini' hah dago yakti'go naghaa, áídá' doo nt'é daayihíi da. Nant'an daanlíni dín da'anii Christ nliigo yídaagoksíid shi. ²⁷ Áídá' díí nnee hadi' naghaa shihíí bídaagonłsı: Christ nyáágo hadi' naghaa shihíí doo hadín yígółsı da doleel. ²⁸ Áík'ehgo Jesus da'ch'okáah goz'aa yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonłsı, la'íí hadi' nashaahíí bídaagonłsı: doo dashíí hásh't'íigo niyáá da, shin'a'n da'anii, án doo bídaagonłsı da. ²⁹ Shíí bígonsı; shin'a'go bits'á'dí' níyááhíí bigha. ³⁰ Áík'ehgo ha'ádaabilt'e' hádaat'íi: ndi doo daabiltsood da, doo hwahá bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bigha. ³¹ Nnee lâágo daabosdlaadgo gádaanii, Christ nyáágo, díí nnee godiyihgo áná'ol'íihíí bitisgo áná'ol'íih doleel née?

³² Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzíidá', okáah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo aasiníí bich'í' odais'a', daabiltsoodgo. ³³ Jesus

gádaabiḥḥii, Dét'ihézhì' t'ah nohwił nashkai, áidí' shin'á'n bich'ì' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaaḥkidi'ḥii, Díi nḥee hayú doo baa nkáh dayú deyaago aḥii? Jews daanliiní doo Jews daanliḥ dahíi bitahyú iłtanáhosąą n'íi yich'ì' deyaayú, doo Jews daanliḥ dahíi yił ch'ídaago'aahgo aḥii shì? ³⁶ Nt'é níigo aḥii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: ła'íi, Hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaaní bennágódáhíi bijji, nḥee łaągo ıla'adzaahíi bijji, Jesus hizì'dá' adjiid hadziigo, Dahadín dibá' siljìhn shich'ì' nowáhgo odlaą, ḥii. ³⁸ Dahadín shodlaąhn biyi'dí' tú hiḥáhi háłji doleeł, Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi k'ehgo. ³⁹ (Díi k'ehgo Holy Spirit yaa yałti', án hadíi daabodlaaníi bee baa godot'aal: Holy Spirit doo hwahá hadín baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'ééhíi doo hwahá ch'í'nah ábi'dilḥe' dahíi bighą.)

⁴⁰ Nḥee łaągo díi yati'íi daidezts'aądá' gádaanḥiid, Díi da'aḥii Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú Na'iziidíi át'ji łaą. ⁴¹ ła'íi gádaanḥii, Díi da'aḥii Christ nliḥ łaą. ła'íi gádaanḥii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi'şą' gáníi, Christ David hat'i'íi bits'á'dí' goleeł, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golji lék'eege? ⁴³ Áik'ehgo áígee Jesus bighą nḥee ilts'á'kai. ⁴⁴ ła' daabiłtsod hádaat'ji ndi doo daabiłtsod da.

⁴⁵ Aasinilíi okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íi Phárisees daanlíni biłgo yaa nákaigo gádaabiḥḥii, Nt'é bighą doo daahołtsod

da? ⁴⁶ Aasiñilíí gádaabiñii, Doo ła' nnee díí nneehíí k'ehgo yałti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'ñiid, Ya' nohwíí ałdó' nohwich'í' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' ła' nant'án daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlaąą née? ⁴⁹ Áídá' díí nneehíí begoz'aaníí doo yídaagołsı dahíí nchọ'úi bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (lah tl'éyú Jesus yaa nyáá lẹk'e n'íi,) gádaabiñii, ⁵¹ Bedaagosiił'aaníí k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'ihé, ła'íi dá doo ánát'ijłíi bídaagonłzihé baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'ñiid, Ya' ni ałdó' Gálileedí' nanna nánee? Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi biyi' dín'ij, áík'ehgo bígonłsıjłh ndi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi doo ła' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áídí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lẹk'e.

8

¹ Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhọ t'ahbi da'ch'okąąh goz'ąayú nádzáá lẹk'e, akú nnee dawa baa ıla'adzaa; áík'ehgo nezdaago biłch'ídaago'aah. ³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanlíni biłgo isdzán ła' baa yił hikai, án nant'í' naghaago bígoziid lẹk'e; áík'ehgo isdzánhíi ihń'zhí' ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayilñii, Ilch'ígó'aahíi, díi isdzánhíi nant'í' naghaago, da'anii ánát'ijłgo bígoziid. ⁵ Ágádaat'iiníi bił ndaats'inohne' le'gá, niigo Moses nohwee ngon'ąą ni', begoz'áni biyi': nihíi ánniiyúgo nt'é nñii? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayilñii, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchij lẹk'e, doo yidezts'ąą da hik'ehgo.

⁷ Dayúweh nahódaadilkidgo Jesus hizí'go gádaabih̄nii, Nohwitahyú ła' binchq' da'ádih̄í ntsé idol̄ne'.

⁸ Áígee hayaa ánádzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchij̄i l̄ék'e. ⁹ N̄nee d̄íi daidezts'aq̄adá' binchq' daagol̄íníi yídaagols̄ij̄idgo, báyándí' ánii nagháhíiyú onáhezkai: áík'ehgo Jesus dasahn ch'íntl̄izh, isdzán bád̄ih̄gee siziinú bilgo.

¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sizij̄igo yiltsaago yich'í' hadzii, Isdzán, n̄nee nchq' daan̄ih̄niih̄íi hayú okai? Ya' doo ła' n̄nee nił ch'ígonȳíi da?

¹¹ Isdzánh̄íi gábih̄nii, SheBik'eh̄n, doo hadín da. Jesus gánáb̄ido'niid, Shíi ndi doo nił ch'ígonoshheeh at'éé da: ti'i, nchq'íi bee ánáo'ne' hela'.

¹² ȼah Jesus n̄nee gánádaaȳido'niid, Shíi ni'gosdzán biká' n̄nee begot'iinú nsh̄ij̄i: dahadín shiké' higaal̄n doo chagołheelyú higaal̄ da doleel, áídá' ih̄i'naa be'idindláádíi bíyéé doleel.

¹³ Phárisees daanlíni gádaabih̄nii, Dani zhá ádaa nagol̄n̄í; ádaa nagol̄n̄í'íi doo da'anii da. ¹⁴ Jesus gábih̄nii, Dashíi ádaa nagosh̄ni' ndih̄íi ádaa nagosh̄ni'íi da'anii: hadí' níyááhíi ła'íi hayú déyááhíi bígons̄ih̄íi bigh̄a; áídá' nohwih̄íi hadí' níyááhíi ła'íi hayú déyááhíi doo bídaagonols̄i da.

¹⁵ Nohwih̄íi n̄nee k'ehgo zhá aayádaakti'; shih̄íi doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áídá' shíi aayashti'yúgo, aayashti'íi da'an̄ihi: shíi doo dasahn aayashti' dahú bigh̄a, shíi ła'íi shiTaa shinł'a'n̄ bilgo aayáhiilti'.

¹⁷ Bedaagosol̄aaníi biyi' n̄nee naki dáłekt'éégo yaa nadaagol̄ni'yúgo da'anii golzeego dahgoz'aq̄a. ¹⁸ Dashíi ádaa nagosh̄ni', ła'íi shiTaa shinł'a'n̄ al̄dó' shaa nagol̄n̄í'.

¹⁹ Áík'ehgo gádaabih̄nii, NiTaahíi hayú? Jesus

gánádaabildo'niid, Shíi doo shídaagonoŋsi da, shiTaa ndi doo bídaagonoŋsi da: shídaagonoŋsiyúgo shiTaa aldó' bídaagonoŋsi doleeł ni'. ²⁰ Jesus zhaali ilch'i'nihiniil goz'aą yune' aníi, da'ch'okaąah goz'aą yune' ilch'ígó'aahgo: áídá' doo hadín biltsood da laą: bidizi'deehíi doo hwahá biká' ngowáh dahíi bighą. ²¹ Jesus gánádaabildo'niid, Shíi dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'ji doleełgo t'ah ncho'go ánadaaht'ijlgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ²² Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, nihiíshą', dabíi ádzildeego anii née? ²³ Áídí' gádaayilnii, Nohwíi yáa bitl'ááhdi' nahkai; shihíi yaaká'dí' nashaa: nohwíi díi ni'gosdzán biká' nnee daanohji; shihíi doo ni'gosdzán biká' nnee nshji da. ²⁴ Ái bighą, T'ah ncho'go ánadaaht'ijlgo nanohne', daanohwíldishnii: án nshiiníi doo daahohdlaą dayúgo, t'ah ncho'go ánadaaht'ijlgo nanohne' doleeł. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabildo'niid, Hadín láą ánt'ji? Jesus gádaabilnii, Dantsé nohwíł nagosisni'dá' ánsht'ee daanohwíldishnii n'íi, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah láągo nohwich'j' hasdziih godziih, láągo nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shinl'a'n da'aniigo, án shil nagosni'íi zhą ni'gosdzán biká' nnee baa bil nagoshni'. ²⁷ Jesus biTaa baa yałt'íi doo yídaagoŋsi da. ²⁸ Jesus gánádaabildo'niid, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dahdaashołteehdá', án nshjiihíi bídaagonoŋsi ndi at'éé, dashíi shínik'ehgo doo nt'é áshłe' da; áídá' shiTaa shil ch'ígon'ááníi bee yashti'. ²⁹ Shinl'a'n t'ah bil nshji: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshłt'e' da; dávik'ehn dá bil bik'ehyú

ánasht'ijl. ³⁰ Ágáníigo yałti'gee ląágo daabosdłąąđ.
³¹ Jews daanłini Jesus daayosdłąąđíi gádaayiłnii,
 Shiyati'íi dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo
 da'anii shiké' hikaahíi daanołłii; ³² Áík'ehgo
 da'anii ágot'eehíi bídaagonołsı doleeł, áídí' da'anii
 ágot'eehíi ch'ídaanołwiníł.

³³ Gádaayiłnii, Abraham hat'i'íi daandłini
 ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiidłii da:
 áídá' hagot'éégo ánníhi, Ch'ídaanołwide'niłł,
 nnihií? ³⁴ Jesus gádaabiłnii, Da'anii, da'aniigo
 gádaanołwiłdishnii, Dahadín nchọ'go ánát'iiłí
 nchọ'íi yisna' nłii. ³⁵ Isna' nliiníi doo dahazhı'
 binant'a' bigowa yune' golıı da: áídá' biye'híi
 zhá dahazhı' bigowa yune' golıı. ³⁶ Áík'ehgo
 Bik'ehgo'ihı'nań biYe' ch'ídaanołwiznilyúgo,
 da'aniigo ch'ídaanołwi'des'nil. ³⁷ Abraham
 hat'i'i daanołłiiigo nołwıgonsı; da'ágát'éé ndi
 daashizołhee hádaaht'ii, shiyati'íi doo hak'i
 nołwiyi' bá goz'aą dahíi bigha. ³⁸ Shíi shiTaa
 bits'á'dí' bígoł'aąhíi bee nołwich'i' yashti':
 nołwihíi nołwitaa bits'á'dí' bídaagonoł'aąhíi
 ánádaaht'ijl. ³⁹ Áídí' gádaabiłnii, Abraham
 bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabiłnii, Abraham
 bichągháshé daanołłiiyúgo Abraham at'íiníi
 k'ehgo ánádaaht'ijl doleeł ni'. ⁴⁰ Áídá' k'adıi
 daashizołhee hádaaht'ii, shíi da'anii ágot'eehíi
 Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dí' disiits'áni baa nołwił
 nagoshni': díi doo Abraham ye'at'éé da ni'.
⁴¹ Nohwíi nołwitaa ánát'iiłí k'ehgo ádaaht'ii.
 Áídí' gádaabiłnii, Néé nant'i' na'ildeehíi doo
 bits'á'dí' daagosiidłii da; néé nołwiTaa
 dał'a'á, ái Bik'ehgo'ihı'nań. ⁴² Jesus gádaabiłnii,

Bik'ehgo'ihinaan daanohwiTaa nlijyugo, nohwil daanshoq doleel ni': Bik'ehgo'ihinaan bits'adigo niyaahii bigha; doo dashinik'eh niyaa da, Bik'ehgo'ihinaan shin'a'. ⁴³ Nt'e bigha'shiyati'ii doo bidaagonosi da? Shiyati'ii doo idaayefts'aa hadaah'tii dahii bigha. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'iidn nant'an, an hat'ii daanohkii, aik'ehgo nohwitaa ncho'go hat'iihi k'ehgo adaah'tii: dantsé godeyaadi' nnee naitseedi nlii, bii la'ii da'anii agot'eehii doo nakinkt'og da, da'anii agot'eehii doo la' biyi' golii dahii bigha. Lé'ichoogo yakti'da' dabii ye'at'ehi yee yakti': lé'ichóhi nliigo, lé'ichoohii bitaa nlii. ⁴⁵ Áidá' shii da'anii adishniihi bigha doo daashohdlaa da. ⁴⁶ Hadin la' dencho'go anasht'iihi ch'ishinoh'aaah? Áidá' da'anii adishniiyugo, nt'e bigha doo daashohdlaa da? ⁴⁷ Dahadin Bik'ehgo'ihinaan biyéehii Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii yidests'aa: Bik'ehgo'ihinaan doo biyéé daanohkii dahii bigha doo idaayefts'aa da. ⁴⁸ Jews daanlini gadaabihii, Samáritan níni, ch'iidn niyi' golini, daanilm'niihi da'anii daan'nii shi ya'? ⁴⁹ Jesus ganii, Ch'iidn doo shiyi' golii da; áidá' shiTaa dinisi, nohwihii doo daashidinisi da. ⁵⁰ Nnee daashidn'sini doo biká desh'ii da: da'a'ánhi zhá ai yiká déz'ii, an aayanáltih doleel. ⁵¹ Da'anii, da'aniiigo gadaanohwidishnii, Dahadin shiyati' yikisk'eh at'éehii, da'itsaahii doo yo'ii da doleel. ⁵² Jews daanlini ganadaabikdo'niid, K'adii nídaagosilziid, ch'iidn niyi' goliihi. Abraham daztsaa, la'ii Bik'ehgo'ihinaan binkáayú nada'iziidii nanezna'; áidá' ni annii, Dahadin shiyati' yikisk'eh at'éehii da'itsaahii doo yolih

at'éé da, n̄nii. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaa n'íi bitisgo ánt'éhi née? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nanezna' n'íi áldó': hadín láá ánsht'ee ínzi? ⁵⁴ Jesus gábiñii, Shíi ádiłdinsziyúgo, ádiłdinszihií doo nt'é da: shidi'dilzihií shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqhñ, daabiłdohñii: ⁵⁵ Áída' nohwíi án doo bídaagonoñsi da; shíi zhá án bigonsi: Doo án bigonsi da, dishñiiyúgo, nohwíi k'ehgo lé'ishchóhi yishleeh: áída' shíi án da'aniigo bigonsi, biyati'íi bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íi shee hayilkaahíi yiłtséhgo bił gozhóq ni': ái yiłtsaadá' bił gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabiñii, Doo hwahá ashdladin nił légodáh dadá', hagot'éégo Abraham hí'íi lán? ⁵⁸ Jesus gádaabiñii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishñii, Abraham dabíntségo shíi ánsht'ee. ⁵⁹ Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daaboñe' nt'éégo Jesus bits'aa ndest'iidgo, da'ch'okaqh goz'aadí' n̄nee biyi'dí ch'ínádaa.

9

¹ Jesus higaalyú n̄nee biñáá ágodihgo gozłini sidaago yiłtsaa lék'e. ² Bitsilke'yu nabídaadilkid, NohwiNant'a', hant'é bigha díi n̄neehíi biñáá ágodihgo gozłii? Hadín ncho'go adzaa, díi n̄neehíi née, dagohíi báq hik'e bitaa née? ³ Jesus gádaabiñii, Díi n̄neehíi, ła'íi báq hik'e bitaa doo ncho'go ádaadzaa da: áída' Bik'ehgo'ihí'nañ áná'ol'iihií bee ch'í'nah alñe'híi bigha at'éé. ⁴ T'ah got'iidá' shin'la'n binasdziidíi áshle': t'é'gohíi doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah ni'godzáñ biká' nashaadá' ni'godzáñ biká' n̄nee begot'iinií nshłii. ⁶ Ágánñiidá' ni'zhí'

hadnzhéégo bizhígíí leezh yił naidiziidgo n̄nee biṇáá ágodinihíí biṇáágee yídezhizh, ⁷ Gábiṇniigo, Ti'i, tá'ngisyú ṇṇáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo n̄neehíí tá'digisyú óyáá, áídí' go'j̄igo nadzá.

⁸ N̄nee bit'ahdí' daagolínií, la'íí biṇáá ágodihdá' daabo'j̄í n'íí gádaañii, Díí n̄neehíí ídókeedgo sídaa n'íí ya'? ⁹ La'íí gádaañii, Án át'j̄í: la'íí, Án ga'ánolini at'j̄í, daañii: bíí, Shíí ásht'j̄í, nii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdlj̄í? daabiṇnii. ¹¹ Gáníí, N̄nee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyíílaago, shiṇáá yídezhizhdá' gáshihniid, Ti'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shiṇáá nágosdlj̄í. ¹² Ánhíí hayú? daabiṇnii. Doo bígonsj̄ da, nii.

¹³ N̄nee biṇáá ágodih n'íí Phárisees daanlíni yaa yił hikai. ¹⁴ Jews daagodn̄siníí bijj̄í Jesus gosht'ish áyíílaago n̄nee biṇáá nágosdlj̄í l̄ék'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabídaadiłkid, Hagot'éégo nináá nágosdlj̄í? Gádaayihnií, Jesus gosht'ish shiṇáá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosht'j̄í násisdlj̄í. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaañii, Díí n̄neehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi da laḡ, godilziníí bijj̄í doo godn̄sj̄ dahíí bigha. La'íí gádaañii, Hagot'éégo n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidn̄sj̄ dahíí godiyihgo áná'ol'j̄í? Áík'ehgo bigha ilts'á'kai. ¹⁷ N̄nee biṇáá ágodih n'íí gánádaayıłdo'niid, Nihíí nináá ánágodlaahíí nt'é biṇnii? Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi at'j̄í biłdishnii, nii. ¹⁸ Jews daanlíni n̄nee biṇáá ágodih n'íí biṇáá nágosdlj̄íhíí doo daayodlaḡ dago báá hik'e bitaa yiká añniidgo,

19 Nayídaadiłkid, Ya' dı́ nohwizhaazhé biṇáá ágodı̄hgo gozlı́ı dohnı̄ı n'ı́ née? Hagot'éégo go'ı̄ı k'adı́ı? 20 B́áá hik'e bitaa gádaabiłnı̄ı, Dı́n nohwizhaazhé át'éégo bıgonlzı̄, biṇáá ágodı̄hgo gozlı́ı ni': 21 K'adı́ı hagot'éégo go'ı̄ı, hadı́n biṇáá ánágodlaahı́ı doo bıgonlzı̄ da: án goyaą silı̄ı; nahódaadołkid: dabı́ı ádáyalti' le'. 22 B́áá hik'e bitaa Jews daanlı́ıni yédaaldzidhı́ı bighą ádaanı̄ı lẹk'e: dahadı́n, Christ at'ı̄ı, niigo baa nagolnı̄ı'yúgo Jews ha'ánálséhdı́ ch'élt'e'go ıłk'idá' ndaagoz'ąą lẹk'e. 23 Áı bighą b́áá hik'e bitaa ágádaannı̄ıd, Án goyaą silı̄ı; nahódaadołkid. 24 Nṇee biṇáá ágodı̄h n'ı́ı yıká ánádo'nı̄ıdgo, Bik'ehgo'ı̄hi'nań zhá ba'ı̄hénzı̄: dı́ı nṇeehı́ı Bik'ehgo'ı̄hi'nań doo yidnłsı̄ dago bıdaagonlzı̄, daanı̄ı. 25 Nṇeehń gánı́ı, Bik'ehgo'ı̄hi'nań doo yidnłsı̄ da shı̄hı́ı, yidnłsı̄ shı̄hı́ı doo bıgonsı̄ da: da'ágát'éé ndi dała'á zhá bıgonsı̄, shı̄náá ágodı̄h n'ı́ı, k'adı́ı goshı̄ı. 26 Phárisees daanlı́ıni gánádaabiłdo'nı̄ıd, Hagot'éégo ánı́ılaa? Hagot'éégo niṇáá ná ánágodlaa? 27 Nṇeehń gádaabiłnı̄ı, ıłk'idá' nohwı̄ł nagosisnı̄ı' ndi doo daashidołts'ąą da ni': nt'é bighą nohwı̄ł nanágoshı̄ı'? Ya' nohwı́ı ałdó' bıké' hikaahı́ı daahleeḥ née? 28 Áıdı́ dénchọ'égo bıch'ı̄ı yádaaktı̄'go gádaanı̄ı, Ni zhá bıké' higaahı́ı nlı́ı dagá; néehı́ı Moses bıké' hikaahı́ı daandlı̄ı. 29 Bik'ehgo'ı̄hi'nań Moses yich'ı̄ı yałtı' n'go bıdaagonlzı̄: áıdá' dı́ı nṇeehı́ı hadı́' naghaa shı̄hı́ı doo bıdaagonlzı̄ da. 30 Nṇeehń gánádaabiłdo'nı̄ıd, Hagot'éégo hadı́' naghaa shı̄hı́ı doo bıdaagonołsı̄ da, áıdá' shı̄náá shá ánágodlaa. 31 Hadı́n Bik'ehgo'ı̄hi'nań doo daayidnłsı̄ dahı́ı doo bıdaayést's'ąą dago bıdaagonlzı̄: áıdá' dahadı́n

Bik'ehgo'ihinañ yokaqahíí, la'íí án dábił bik'ehgo ánat'ijhíí Bik'ehgo'ihinañ biyésts'aq. ³² Ni'godzán álzaadí' yushdí' godezt'i'go nnee bináá ágodihgo gozlii n'íí go'ij nasdlíí t'ah doo golzee da. ³³ Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiñii, Nchọ'íí zhá bił gosínilnihi, nohwil ch'idaagons'h'aah nihó'nii néé? Áík'ehgo Jews ha'ánátséhdí' ch'idaabist'e'. ³⁵ Ch'idaabist'e'íí Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábiñii, Ya' Bik'ehgo'ihinañ biYe' hondlaq néé? ³⁶ Nneehñ gáníí, Hadínhíí baa shil nagolñi', sheBik'ehñ, áík'ehgo hoshdlaq doleel. ³⁷ Jesus gábiñii, Ik'idá' hí'íí, nich'i' yakti'íí án át'íí. ³⁸ Nneehñ, SheBik'ehñ, noshdlaq, nii. Áídí' yoskaqad.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'iti'híí bigha ni'godzán biká'zhí' niyáá, hadíí doo daago'ij dahíí daago'ij nádaadleehíí bigha; áídá' hadíí daago'iinií bináá ádaagodih daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni la' bit'ahyú nadaaziinií díí daidezts'aqadá' gádaabiñii, Ya' néé aldó' nohwiñáá ádaagodih néé? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'niiid, Nohwiñáá ádaagodihyúgo nohwinchọ'íí ádih doleel ni': áídá' k'adíí, Daagohiit'ij, daadohñii; áík'ehgo nohwinchọ'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishñii, Dahadín dibelíí ha'ánánií ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá' lahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'ijhi dagohíí aayihí'nii nlii. ² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibelíí nanyoodi nlii. ³ Ch'íná'it'ih yaa sidaahñ

bá yó'o'it̃h; án bidibeh̃í yich'í' anígo daidíts'ag: dabíí bidibeh̃í bizhi' yee yich'í' anígo ch'íyihiniil̃. ⁴ Dabíí bidibeh̃í ch'íyihiniildá', yád̃h dahdigháh, áík'ehgo dibeh̃í biké' dahnádíkséeh: bizhiihíí yídaagołs̃ihíí bighą. ⁵ Nnee doo yídaagołs̃i dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'ą' dahnádíkséh; án bizhiihíí doo yídaagołs̃i dahíí bighą' ⁶ Áí Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabiłñniid; áidá' nt'é niigo anii sh̃ihíí doo bił ídaagozi da. ⁷ Jesus gánadaabiłdo'ñniid, Da'añii, da'añiigo gádaanohwiłdishñii, Shíí ch'ígót'i'íí nsh̃ł̃j̃, dibeh̃í ha'áná'ñł̃gee. ⁸ Dashíntsé hikaihíí dawa da'in'í̃híí ła'íí aadaayih'i'ñiik̃íí daanł̃j̃; áí dibeh̃í doo daabidits'ag da. ⁹ Shíí ch'ígót'i'íí nsh̃ł̃j̃: hadín shíí shinkááyú ch'ínyááhíí hasdádogaal̃, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyąą doleeł. ¹⁰ In'í̃híí in'í̃híí bighą nadáh, ła'íí na'íltseedhíí bighą, dawahá da'ííí ył̃chiihíí bighą: shihíí ko'ihí'na' daagol̃j̃ doleełhíí bighą niyáá, dážhó bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíí bee daach'ihinaa doleeł. ¹¹ Shíí dibeh̃í nanyoodíí nł̃'éhi nsh̃ł̃j̃: dibeh̃í nanyoodíí nł̃'éhi bi'ihí'na' ndi bidibeh̃í yá nyiné'. ¹² Hadíí na'iziidíí, doo dibeh̃í nanyoodíí nł̃j̃ dahíí, doo dibeh̃í bíyée dahíí, ma'cho higaal̃go yo'íidá' dibeh̃í yits'ą'yúgo nádilwo'i; áík'ehgo ma'chohíí dibeh̃í ła' ył̃ndaadeeł, ła'ihíí náhołséh. ¹³ Na'iziidíí daazhógo na'iziidhíí bighą, dibeh̃í doo yaa bił goyéé dahíí bighą yits'ą' nádilwo'. ¹⁴ Shíí dibeh̃í nanyoodíí nł̃'éhi nsh̃ł̃j̃, shidibeh̃í bídaagons̃i, shíyééhíí shídaagołs̃i. ¹⁵ ShiTaa shígółs̃ihíí k'ehgo shíí al̃dó' shiTaa bígons̃i: shi'ihí'na'íí dibeh̃í bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibeh̃í ła'hyúgo ha'ánsinil̃: áí al̃dó' bił nánishkáh, áí

shizhiihí daidiits'íh doleek; áí dała'ázhi' nádleeh, dibekí nanyoodíi dała'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihí'na'íi nniishné', nádidishné' doleegohíi bigha shiTaa bil nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíi shinawodíi bee ndiishné', dashíi shinawodíi bee nádidishné'. Díi shiTaa yee shá ngon'áq ni'.

¹⁹ Díi yati'híi bigha Jews daanlíni ilts'á'kai. ²⁰ Łáágo gádaanñiid, Ch'iidn biyi' golíi, biini' ádiq; nt'é bigha hídaayołts'áq? ²¹ Ła'íi gádaanñiid, Ch'iidn biyi' golínií doo díi k'ehgo yałti' da go'íi. Ya' ch'iidn nñee biñáá ágodiníi yináá yá ánágodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaqah goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nań bá its'ágót'áq bee bíná'goníiigo da'idaagee ngonyáa. ²³ Da'ch'okaqah goz'áagee Solomon bich'ínágohin'áq yune' Jesus anádaak lek'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íła'adzaago gádaabiñii, Da'os'ahzhi' láq nohwił nagolní'go ánt'ee? Christ nłíyúgo dabígóziqo nohwił nadaagolní'. ²⁵ Jesus gádaabiñii, Nohwił nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdłaq da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'íiíi dabígóziqo yee shaa nagolní'. ²⁶ Áídá' doo shidibekíi daanohłi dahíi bigha doo daashohdłaq da. ²⁷ Shidibekíi shizhiihí daidits'ag, áí bídaagonsi, áí shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'áq dahíi baa daasiiné'; doo da'ílii daaleeh dago doo hadín shilák'e hayonił at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainílii dawa yitiso at'éhi nłi; doo hadín shiTaa bilák'e hayinił yinel'áq da. ³⁰ Shíi hik'e shiTaa bilgo dała'á ndłi. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabołne'go. ³² Jesus gádaabiñii, ShiTaa bits'á'di' nt'éégo áná'ol'íiíi doo ałch'ídn nohwił

ch'í'nah ashlaa da; hadíhíí bigha ndaashidoḽe'?
³³ Jews daanlíni gádaabiḽii, Nht'éégo áná'íl'íhíí
 bigha doo ndaaninḽe' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań
 dénchq'go baa yáńti'híí bigha; ni nnee ńlíni
 Bik'ehgo'ihí'nań áná'ń'íhíí bigha. ³⁴ Jesus
 gádaabiḽii, Dilzini daanohḽíí nohwildéńiid,
 golzeego nohwá begoz'aaní biyi' bek'e'eshchíí
 shí ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daasné'íí
 nnee dilzini daiḽiiigo yozhíiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań
 biyati' bek'e'eshchiinú doo k'ihzhí' ngot'aa
 dago; ³⁶ Ya' shíí shiTaa its'á'shíńtíígo ni'godzán
 biká'zhí' nkeshin'á'íí, Bik'ehgo'ihí'nań nchq'go
 baa yáńti', daashíldohńii néé; Bik'ehgo'ihí'nań
 biYe' nshíí, dishńiihíí bigha? ³⁷ ShiTaa ánat'íhíí
 k'ehgo doo ánasht'íí dayúgo, doo daashohdlaa
 da. ³⁸ Áídá' be'ánasht'ííyúgo, doo daashohdlaa da
 ndi, ánasht'ííhíí daahohdlaa; áí bee shiTaa shiyi'
 golíhíí, lá'íí shiTaa biyi' gonshííhíí bídaagonoḽi,
 lá'íí daahohdlaa doleeḽ. ³⁹ Áí bigha daabiḽsoodgo
 ch'éh ánáádaabi'íí; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áídí'
 Jesus Jórdan túńlíníí hanaayú onaanádzaa, John
 dantsé baptize ágólaa goz'aazhí'; akú naghaa.
⁴¹ Nnee láágo baa heskaigo gádaanii, John doo
 godiyíhgo áná'ol'íhíí áyíílaa da: ndi John díí nneehíí
 yaa nagolní' n'íí dawa da'anii lək'e. ⁴² Áík'ehgo
 áígee láágo daabosdlaad.

11

¹ Béthany golzeegee nnee lá', Lázarus holzéhi,
 nńiih lək'e, áí kḽi gozńilgee Mary lá'íí bik'isn
 Martha daagolíí. ² (Áń Maryhíí Jesus ik'ah yik'i
 yaa yiziidgo bitsizíl bee bikee yá k'eyíḽdee n'íí,

án bilah Lázarus holzéhi n̄niih.) ³ Lázarus bilahkíí Jesus yich'ì' yati' bá ot'áá, NohweBik'ehń, nił nzhóni n̄niih, daayih̄niigo. ⁴ Jesus yidezts'aqáda' gáníí, Díí n̄niihíí doo datsaahgo at'éé da, áída' Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah alnéhgo ágot'j̄i, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah hileeh doleehíí bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn ła'íí Lázarus biłgo bił daanzh̄oq. ⁶ Lázarus n̄niihgo ya'ikonziqáda', da'akú sidaago naki bee náyiskaa lək'e. ⁷ Áí bikéd'go Jesus bitsilke'yu gádaayih̄ni, Judéayú náádookáh. ⁸ Áída' bitsilke'yu gádaabiñii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni nił ndaaziñé'go hádaat'j̄i ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Ya' dała'á j̄i doo nakits'adah lénádihikos da née? Dahadín j̄iñíí yiyi' naghaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díí ni'gosdzán biká' begot'iiníí yo'j̄iñíí bigha. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yuñe' begot'iiníí ad̄ihíí bigha. ¹¹ Áñniidíí bikéd'go gánádaayıldo'niid, Nohwit'eké Lázarus iłhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabiñii, NohweBik'ehń, Lázarus iłhoshyú nłt'éé nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aníí: áída' bitsilke'yuhíí hánayołgo iłhoshgo ayih̄ni ląa daanzı lək'e. ¹⁴ Jesus aníita ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdląa doleehíí bigha doo akú nashaa dahíí nohwá shıł gozh̄oq; ndi haląa bich'iyú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídyms holzéhi, itsilke'yu yił daanlíni gádaayih̄ni, Néé alđó' akú dookáh, Jesus bił nadaan'ne' doleelgo. ¹⁷ Lázarus iłk'idá' ła'sitj̄igo d̄j̄i bee yiskaaýú Jesus nyáá lək'e. ¹⁸ Jerúsalemdí' nakidn dahgost̄oyú shı Béhany

goz'aq: 19 Áídí' Jews daanlíni lą́ągo Martha hik'e Mary bilah n'íi bighą bidag yádaakti'go baa heskai. 20 Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'í' yich'í' ch'ínyáągo yaa nyáá, Mary kịh yuņe' sidaadá'. 21 Martha Jesus gáyihńii, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsąą da doleeł ni'. 22 K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bíchónkeedíi naa yiné'go bígonsi. 23 Jesus gábińii, Nilah naadidodaal. 24 Martha gábińii, Nnágodzaahíi bijii nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsi. 25 Jesus gábińii, Shíi shilahyú nņee naadidokaah, shíi ihí'naahi nshłji: dahadín shodlaąyúgo daztsąą ndi, hińaa nádodleeł: 26 Dahadín hińaago shodlaaníi doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaą née? 27 Martha gábińii, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'godzán biká' hínhahi nłjigo hoshdlaą. 28 Gánńiidá' onádzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihńii, lch'ígó'aahíi kú nyáągo nokéed. 29 Mary aí yidezts'aądá' dagoshch'í' nádiidzaago yich'í' oyáá. 30 Jesus Martha baa nyáá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kịh goznilyú hínháh da. 31 Jews daanlíni bidag yádaakti'go kịh yuņe' yil naháztaą n'íi Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyááhíi daayo'jigo yike' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shi, daanńii lẹk'e. 32 Mary, Jesus sidaayú nyáádá' yiltsąągo yiyahzhí' hayaa adzaa gánjigo, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsąą da doleeł ni'. 33 Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bilgo daachago yo'jídá' biy'siziiníi doo bil gozhóó da lẹk'e, 34 Áík'ehgo gánjii, Hayú ndaasołtji lán? NohweBik'ehń, yushde' ákú dín'ji, daabińii. 35 Jesus hichag

lɛk'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhò bił nzhqɔ lɛk'e! daanii. ³⁷ Áídí' ła' gánádaado'niid, Nnee bináá ágodini déz'jigo ányiidlaa n'íi, díi nnee ałdó' doo datsaah dago áyílla doleeł lán shı ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus ła'sitjıyú nyáá. Tsébi'i'án yune' sitjı, tséé binásgee daaden'áago. ³⁹ Jesus gáníi, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaníi bilah Martha gábiłni, SheBik'ehn, k'adíi nłchq' siljı go'jı, díi'ı yiskaąadá' daztsaa n'ıi bigha. ⁴⁰ Jesus gábiłni, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı' izisgo ágot'eehıi hıłtséh doleeł, ya' doo ágániłdėniid da lá née? ⁴¹ Áık'ehgo daztsaaníi sitjıgee tséé binásgee daaden'aaníi yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'jıdá'gánıi, ShiTaa, shidints'agıi na'ihėnsı. ⁴² Dábik'ehn shidints'ago bigonsı, ndi kú nnee nadaazhıi bigha ádėniid, shin'á'ıi daayodlaa doleełhıi bigha. ⁴³ Ágánniidá' adjıd yıká ánıi, Lázarus, aadı' ch'ınnáh, yıłni. ⁴⁴ Nnee daztsaa n'ıi bigan ła'ıi bikee nadik'a' bik'ıdaadesdizgo; binii ałdó' nadik'a' bik'ıdesdizgo ch'ınyáá. Jesus gádaabiłni, K'eda'oh'ad, áık'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídı' Jews daanlíni łaago Mary yıł hikai n'ıi, Jesus adzaahıi daayo'jıgo daabosdlaađ lɛk'e. ⁴⁶ Áıdá' ła', Phárisees daanlíni yich'ı' okaigo, Jesus ánát'jıdıi yaa yıł nadaagosni'.

⁴⁷ Áık'ehgo okaałh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni biłgo nnee yánádaaltihıi ıła'ádaizlaago gádaayıłni, Hago łaá ádaahi'ne'? Díi nneehıi godiyıhgo áná'ol'jıhıi łaago ánát'jıł. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo ánát'jılyúgo nnee dawa dánko daabodlaađ doleełi at'éé; ła'ıi Romans

daanlíni nalsééhgo nohwi'okqah goz'aaní lá'í nohwini'í nohwaa daagohet'aah. ⁴⁹ Áídí' áí ádaanniidí' lá', Cáiapas holzéhi, áí legodzaahí' biyi' okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabílnniid, Doo nt'é bídaagonoŋsì da, ⁵⁰ Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhq, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílí hileeh da, áí doo nohwíl bídaagozì da láá. ⁵¹ Díí doo dabínik'ehgo aní da: áí legodzaahí' biyi' okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíjgo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleelí' dabíntsé yaa nagolnì'; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihí' Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dawa ilts'á'yú nadaakaihí' dała'ázhi' ánálnéhgo ałdó' bá datsaah doleel. ⁵³ Áí bijjídí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayizilheehí' yee nadaagoshchij. ⁵⁴ Áí bighq Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'i'nah naghaa da; ndi áídí' da'igoljyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kih goznil Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaq.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo Jews da'iyqahí' bich'i' goldohdá', Jews daanlíni lqágo okqah zhinéégo ilch'i' ádaach'idilne'hí' bighq il'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okqah goz'aq yune' nadaazìgo Jesus yiká daadéz'jgo gádaakildi'nii, Nt'é daanoŋsì, da'idqayú hínah doleel shì ya'? ⁵⁷ Okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi lá'í Phárisees daanlíni, dahadín Jesus hayú naghahí' yígótsiyúgo bíl nadaagolnì'go yá ndaagoz'aq, daayiltsoodhí' bighq.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhzhì' gostán

yilkaah godziihdá' Jesus Béthanyú n'yaá, Lázarus daztsaádi' náyihilna' n'íí golííyú. ² Áígee o'i'ááyú bá áda'ch'izlaago Martha koch'i' ndaahazkaá, Lázarus itah bił da'ch'iyaa lék'e. ³ Mary ik'ah lán ílíní, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bi-kee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsizíl yee k'eyíldée: kịh yune' ik'ah kikağolchiníí dahot'éhé godideznag. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'íbido'aakíí gáníí, ⁵ Zhaalihíí tét'iyéhíí bitah'i'níihíí bigha nt'é bigha díí ik'ah doo taagi gonenadín penny izlįigo nahaznii da? ⁶ Díí aníihíí doo tédaat'iyéhíí yaa bił goyéégo anii da; ndi in'įhi nliihíí bigha anii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíí náyihiníí. ⁷ Jesus gáníí, Ch'ík'eh at'į: leeh shi'dilteehíí bijį doleełhíí bigha da'áik'ehgo nainé' nzhọ. ⁸ Tédaat'iyéhíí dávik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíí doo dávik'ehn nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁹ Jews daanlíni ląágo Jesus ákú nagmaago yídaagołsigo baa náńsáá, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaádi' náyihilna' n'íí daayiltséhíí bigha alódó'.

¹⁰ Áídá' okaałh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus alódó' zideego doleełhíí yaa nadaagoshchij; ¹¹ Bii bigha Jews daanlíni ląágo Jesus daayos-dlaądgo bits'á' daheskaihíí bigha zideego hádaat'į.

¹² Ái iskaą hik'e nnee ląágo da'idaayú hikaihíí Jesus Jerúsalemýú hígháhgo ya'ikodaanzíídá', ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí daayonįgo, yidááhzhí' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'i'íí biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaakíí bits'á'dí' gózhóq le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa

nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiní k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Sion bizhaazhé nílni: nínl'íi, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bíl ídaagozi da: ndi Jesus ízisgo ye'at'éehí ch'í'nah ágolzaadá, díi bak'e'eshchií n'íi la'íi ábi'dilzaahíi yinádaalnii. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaádi' náyihilna'go tsébi'i'ándi' ch'ínáh yilniiid n'dá' nnee bináát ánágot'íi n'íi yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyihgo ágodzaahíi ya'ikodaanzíhíi bigha nnee Jesus yidááhzhí' onáksáá. ¹⁹ Áik'ehgo Phárisees daanlíni gádaakídi'nii, Doo hagot'éégo ládaahodle'go da laq; daadeh'íi, ni'godzán biká' nnee dawa biké' dahnádnksáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni la' itah nánlksáá, da'idaagee da'ch'okáahyú. ²¹ Ái Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áik'ehgo gádaabílnii, Jesus daahiiltséh hádaahiit'íi. ²² Philip Andrew yil nagolni'yú óyáa: Andrew, Philip yil o'áázgho Jesus yil nadaagosni'.

²³ Jesus gádaabílnii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ízisgo be'ánsht'eehí ch'í'nah hileehíi bee biká' ngonyáa. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Tí'oh naghái biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsaa dayúgo da'ágát'éé nt'éé: áidá daztsaayúgo zhá binest'a' láá hileeh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' bíl ilíhíi bi'ihí'na' bits'a' da'ílíi hileeh; áidá' dahadín díi ni'godzán biká'gee bi'ihí'na' doo bíl ilíi dahíi ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa doo. ²⁶ Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíi aldó' naghaa doleek: dahadín shá na'iziidíi shiTaa bidnksíhi

at'éé. ²⁷ Shiyi'sizíni doo bił anii da k'adíi; nt'éshą́ dishñiih? ShiTaa, díi shich'í' ágonéhíi bits'ą́ hasdášínłteeh, dishñiih néé? Dah, díi shich'í' ágonéhíi bighą́ niyááhi at'éé. ²⁸ ShiTaa, íziso nizhi'íi ch'í'nah ánle'. Áik'ehgo yaaká'dí' hadziihíi gánñiid, İlk'idá' íziso nizhi'íi ch'í'nah áshłaa ni', áik'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'. ²⁹ Nñee bit'ahgee nadaaziiníi ła' ái daidezts'aągo gádaanii, Ides'nih: ła'íi gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. ³⁰ Jesus gáníi, Díi hadziihíi doo shíi shighą́ da, nohwíi nohwiğhą́ ánñiid. ³¹ K'adíi díi ni'goszán biká' ágot'eehíi baa yá'iti': áik'ehgo ni'goszán binant'a' ch'idolt'eel. ³² Shíi ni'dí' ts'ídag dahshidi'diiltiyúgo nñee dawa ích'í'go ashdléh. ³³ Hagot'éégo datsaah doleehíi bebígózihíi bighą́ ágánñiid. ³⁴ Nñee gánádaado'ñiid, Begoz'aaníi biyi', Christ dahazhí' goljíi, golzeego néé daasidiits'aą: nt'é bighą́, Nñee k'ehgo Nyááhíi ts'ídago dah-bidi'dolteel, nñii áidá'? Nñee k'ehgo Nyááhíi nñiihíi hadín álñii? ³⁵ Jesus gádaabiñii, Be'idindláadíi dé't'ihézhí' t'ah nohwá begot'íi. Be'idindláadíi t'ah goljíidá' bee nahkai, dahyúgo godiłhikíi nohwitis hileeh: dahadín godiłhiyú nagmaahíi hayúgo higaakíi doo yígótsi da. ³⁶ Be'idindláadíi t'ah nohwá begot'íidá', be'idindláadíi daahohdłaa, áik'ehgo idindláadíi bichągháshé daadoleel. Jesus díi yee hadziidá' yits'ą́' nyáágo yits'aą nádest'íid lék'e.

³⁷ Godiyłhgo áná'ol'íiíi ląągo bináál' áyíłaa ndi t'ah doo daabodłaa da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gánñiid n'íi begolne'híi bighą́ ágodzaa, NohweBik'ehń, nadaagosiilni'íi hadín yosdłaad? Ła'íi hadín nohweBik'ehń bigan

binawodíí bił ch'í'nah alzaa? ³⁹ Áí bighą doo da'odlaą da, Esáias gánádo'niidhíí bighą. ⁴⁰ Bináá ádaagodiłgo, ła'íí bijíí daant'izgo áyíłaa; dahyúgo bináá yee daayo'íi, ła'íí bijíí bee bił ídaagozi, áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleeł. ⁴¹ NohweBik'ehń bits'á'idindláádíí yo'íidá' yaa yakti'go Esáias ágánniid lək'e.

⁴² Da'ágát'éé ndi nant'án daanlíni łaągo Jesus daayosdlaąd ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nań bił nzhooníí doo dážhó hádaat'íi dadá' nnee bił nzhooníí zhá itisgo hádaat'íi.

⁴⁴ Jesus hadjíd hadziigo gánniid, Dahadín shodlaąhíí doo shíí zhá shodlaą da, áídá' shin'a'ń ałdó' yodlaą. ⁴⁵ Hadín sho'iiníí shin'a'ń yo'íi. ⁴⁶ Be'idindláádíí nshjigo ni'godzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaąhíí doo godiłhikyú naghaa le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishniihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíí, án doo baa yashti' da: ni'godzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishniilgo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yakti'íi góljii: yati' bee yásilti'íi nnágodzaahíí bijjii baa yakti' doleeł. ⁴⁹ Doo dashnik'eh yásilti' da, shiTaa shin'a'ń nt'é dishniigo yashti'íi, nt'é dishniigo hasdziihíí shá ngon'áą. ⁵⁰ Díí bígonsj, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíí ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hínaa doleeł: áík'ehgo shiTaa áshilniihíí bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaąhíí dabíntsé, Jesus ni'godzán yits'á' biTaa

yich'ì' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígólsídá',
 ni'gospdzán biká' biké' hikaahíí bił nzhq̄qgo
 dāngonyáázhi' bił nzhq̄. ² O'i'ááyú da'ch'iyaađá'
 Simon biye', Judas Iscariot holzéhi, Jesus
 ch'ibidi'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'án natsíbilkeesgo
 ábíłsi; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígółsi, ła'íí
 Bik'ehgo'ih'i'nań yits'á'dí' nýáá, Bik'ehgo'ih'i'nań
 yich'ì' nádesdzaago ałdó' yígółsi; ⁴ Áík'ehgo
 da'iyaađi' nádiidzaago iká' bi'íhíí ídaa yidiltsooz;
 áídí' niibek'e'ildéhé náidnłtsoozgo ídináisti'.
⁵ Betádígisé biyi'zhi' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu
 bikee yá tádaizgizdí' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí
 bee yá k'edaayıldéh nkegonyaa. ⁶ Áídí' Simon
 Peter baa gonyáágo gábiłnii, SheBik'ehń, ya'
 shikee shá tánángis née? ⁷ Jesus gábiłnii, Nt'é bigha
 asht'íiníí k'adyúgo doo bígonłsi da, ndi bígonłsih
 ndi at'éé. ⁸ Peter gábiłnii, Shikee doo shá tánógis
 at'éé da. Jesus gánábıldo'niid, Nikee doo ná tásígiz
 dayúgo, doo nił gonsht'íi da. ⁹ Simon Peter gábiłnii,
 SheBik'ehń, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan
 hik'e shitsits'in ałdó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábiłnii,
 Dahadín ténáłtkh'íí bikee zhá táyigis bik'eh, áík'ehgo
 dásizii nt'éégo tanásgiz: nohwíí tádaanohwidesgiz,
 ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'ibido'aahíí
 yígółsihíí bigha ágánniid, Doo dánohwigha
 tádaanohwidesgiz da. ¹² Aał bikee yá tádaizgizgo
 iká' bi'íhíí ánágodlaa, áídí' dahnánezdzaago
 gádaabiłnii, Nohwá ásdzaahíí bídaagonłsi née?
¹³ Iłch'ígó'aahíí ła'íí nohweBik'ehń daashıldohni:
 da'áígee ádaadohnií áí; án nshłjihíí bigha.
¹⁴ Shíí nohweBik'ehń ła'íí nohwıł ch'ígó'aahíí
 nshłni nohwee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo

nohwíí áldó' nohwikee látádaahgísgo dábík'eh.
 15 Be'ol'íi doleelíí nohwiñáál áshłaa, áík'ehgo
 nohwíí áldó' ágádaah't'íi le'. 16 Da'anii, da'aniigo
 gádaanohwiłdishñii, Na'iziidíí doo binant'a' yitísgo
 at'éé da; hadín hil'a'íi binł'a'íi doo yitísgo at'éé da.
 17 Díí bídaagonołsigo, be'ánádaah't'íi'yúgo nohwił
 daagozhóq doleel.

18 Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí
 hanohwiñilíí bígonsi: ndi Bik'ehgo'ihinañ biyati'
 bek'e'eshchiiníí begolne' doleelíí bigha, Hadín
 bán bił hishaaníí shich'í' got'íih. 19 Doo hwahá
 begolne' dadá' baa nohwił nagoshni', áík'ehgo
 be'ágodzaago da'án nshłigo daahohdląą doleel.
 20 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishñii, Dahadín
 del'a'ń náidnłt'íyúgo, shíí áldó' náshidilteeh;
 hadín náshidnłt'íihíí shinł'a'á áldó' náidilteeh.
 21 Jesus ágánniidá' biyi'siziiníí doo bił gozhóq
 dago, nagolni'go gáníí, Da'anii, da'aniigo
 gádaanohwiłdishñii, Nohwíí ła' ch'íshinoh'aah
 doleel. 22 Hadínshą' áyiłñii daanzigo bitsilke'yu
 nádaalné'íi. 23 Bitsilke'yu ła', Jesus bił nzhónihi,
 Jesus bitılzhi' bínent'íi lék'e. 24 Áík'ehgo Simon
 Peter ái nay'izhgizhgo gáyilñii, Nahódńłkid,
 hadín áyiłñii ái? 25 Bitılzhi' bínent'íiníí Jesus
 gáyilñii, SheBik'ehń, hadín álñii ái? 26 Jesus
 gáníí, Ee's'áągo baa dish'alíí, án áldishñii.
 Yee'iz'ąągo Judas Iscariot yaa yin'áą, Simon biye'.
 27 Ee'ist'ąąhíí náidn'ąądá' ch'iidn nant'án, Satan
 holzéhi beh hiyáá. Jesus gábiłñii, Nt'é ánle'íi
 dahale ánle'. 28 Da'iyąągo naháztaaníí nt'é bigha
 ágábiłñiidíí doo ła' yígolsjíd da. 29 Judas zhaali
 bizis nayi'aahíí bigha Jesus ágábiłñii, daanzi

l̄āa, Da'idaanii bá hidán nayil̄niihgo, dagohíí, Tédaat'iyéhií nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníí l̄āa daanzi. ³⁰ Judas ee'ist'āahíí náidn'āahíí bikédí'go dagoshch'ì ch'ínyáá; áidí' t'é' gozlií.

³¹ Ch'ínyááda' Jesus gáníí, K'adií shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí ízigo be'ánsht'eehií ch'í'nah al̄ne', Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíí shíí shee ch'í'nah al̄ne'. ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' ízigo be'ánsht'eehií dabíí ch'í'nah áidolíí, dagoshch'ì ch'í'nah áidolíí. ³³ Shichagháshé, dé't'ihézhì t'ah nohwíł nashkai. Shiká daadeh'íí doleeł; Jews daanlíni ádaabildéniidíí k'ehgo nohwíí áldó' gánohwíłdishnii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁴ Begoz'aaníí aníidéhi bee nohwá ngonsh'aah, líł daanohjoōgo; dashíí shíł daanohshoōhíí k'ehgo nohwíí áldó' líł daanohjoō doleeł. ³⁵ Díí bee shiké' hikaahíí daanohjoōgo n̄nee dawa yídaagołsì doleeł.

³⁶ Simon Peter gábil̄nii, SheBik'ehñ, hayú dínayaa' Jesus gábil̄nii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' n̄náh da; áidá' ikédí'go shiké' n̄náh doleeł. ³⁷ Peter gábil̄nii, SheBik'ehñ, nt'é bigha k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíí nigha dasiitsaā ndi dábik'eh. ³⁸ Jesus gábil̄nii, Ya' shíí shigha dantsaah née? Da'aníi, da'aníigo gáníłdishnii, Tazhik'áne doo hwahá ániih dadá', taadn doo bígonsì da shíłniih ndi at'éé.

14

¹ Doo nohwíí natsídaahilt'o' da le': Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdl̄āa, shíí áldó' daashohdl̄āa. ² ShiTaa golíyyú l̄áago nohwiba'

goz'aq: doo ágát'éé dayúgo doo nohwil nagoshni' da doleel ni'. Ákú nohwá ilch'i'goshléhyú déyaá.

³ Ákú nohwá ilch'i'goshlaadá' nánsdhángo t'aqzhi' nohwil nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áldó' ákú nasóftaą doo. ⁴ Hayú déyaáyú bídaagonoſi, itínhíí áldó' bídaagonoſi. ⁵ Thomas gábilnii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonlzi dadá' hagog'éégo itínhíí bídaagonlzi? ⁶ Jesus gábilnii, Shíí itínhíí nshłji, da'anii ágot'eehíí, ła'íí ihi'naahíí nshłji: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé. ⁷ Shídaagonoſiyúgo shiTaa áldó' bídaagonoſi doleel ni': kodí' godezt'i'go bídaagonoſi, ła'íí daahołtsaą. ⁸ Philip gábilnii, NohweBik'ehń, niTaa nohwil ch'í'nah ánle', áík'ehgo nohwil dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábilnii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyaáadá' t'ah doo shígonłsijh da née? Hadín sho'iiníí shiTaa yo'ji; áídá' nt'é bighą, NiTaa nohwil ch'í'nah ánle', nńii? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshłji, ła'íí shiTaa shiyi' golji doo hondląh da née? Yati' bee yashti'íí doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golíiníí ánásht'ijłki dabíí ánáyol'ijł. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshłjigo, ła'íí shiTaa shiyi' goljigo shondląh: dagohíí ánásht'ijłki zhá bighą shondląh. ¹² Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Hadín shodlaanii ánásht'ijłki k'ehgo ánát'ijł doleel; ánásht'ijłki bitisgo ndi ánát'ijł doo; shíí shiTaa bich'i' nádésdzáhíí bighą. ¹³ Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá lashle', shiTaa ízisgo ye'at'éehíí biYe' bee ch'í'nah ádolniił doleelgo. ¹⁴ Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá lashle'.

¹⁵ Nohwil daanshoqyúgo bengoni'áání

bikísk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshkaqah doleel, áik'ehgo ła' Kich'on̄iihíí nohwaa naadit'aah, án dahazhí' nohwil̄ nlīj doleel. ¹⁷ Án Spirit da'an̄ii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi; da'án ni'godzán biká' n̄nee doo hagog'éégo nágodí'aah da, doo daayo'iī da, doo yidaagotsī dahíí bighā: áidá' nohwíí bídaagonotsī; nohwil̄ nlīj, ła'íí nohwiyi' gol̄íhíí bighā. ¹⁸ Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleel: áidí' nohwich'í' nádishdáál. ¹⁹ Dét'ihézhí' ni'godzán biká' n̄nee doo nádaashil̄tséh da; da'ágát'éé ndi nohwíí daashōl̄tséh: shíí hinsh̄naahíí bighā nohwíí ałdó' daahinoh̄naa doleel. ²⁰ Ái bij̄ii shíí shiTaa biyi' nsh̄līj, nohwíí shiyi' daanōh̄līj, shíí nohwiyi' daansh̄līj h̄íí bídaagonotsī doleel. ²¹ Hadín bengoni'áání yígótsigo yikísk'eh at'ééhíí, án bił nshoq̄: hadín bił nshooníí shiTaa bił nzhóni at'éé, áik'ehgo án shił nzhoḡogo bich'í' ch'í'nah ádinszī doleel. ²² Judas, doo Iscariot dahi, gábīn̄ii, NohweBik'eh̄n, nt'é bighā ni'godzán biká' n̄nee doo bich'í' ch'í'nah ádn̄dléh dadá', néé zhá nohwich'í' ch'í'nah ádn̄dléh doleel? ²³ Jesus gábīn̄ii, N̄nee bił nshoq̄yúgo shiyati'íí yikísk'eh at'éé doleel: shiTaa bił nzhoḡo doleel, áik'ehgo baa nt'aashgo bił daagondlīj doleel. ²⁴ Hadín doo bił nshoq̄ dahíí shiyati'íí doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agíi doo dashíí shiyati' at'éé da, shiTaa shin'á'ń biyati' at'éé. ²⁵ Díí ágot'eehíí bee nohwich'í' yásíłti', t'ah nohwitahyú nsh̄līj dá'. ²⁶ Kich'on̄iihíí, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'í' daidil'aa doleelíi dawa nohwil̄ ch'ígó'aah doleel, nohwil̄ nagosisn̄i'íí dahot'éhé bínádaāh̄iihgo

ánohwiłsı doleeł. ²⁷ İłch'ı'gont'ééhıı nohwaa nnshné', ıłch'ı'gont'ééhıı shıts'á'dı' begoz'ánihiı nohwaa daanshné': doo ni'gosdzán bits'á'dı' ágot'eehiı k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwııı natsıdaahılto' da le', doo nédaaldzid da le'. ²⁸ Gádaanohwiłdénııdıı daadisots'aa, Deyáadı' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwił daanshoqo lék'eyúgo nohwıł daagozhóqo doleeł ni', shıTaa bich'ı' nádésdzá dishııhiıı bigha; shıTaa shitisgo at'éhi nlıı. ²⁹ Doo hwahá begolne' dadá' nohwıł nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdlaq doleełhiı bigha. ³⁰ Kodı' godezt'i'go doo ląágo nohwich'ı' yádaashti' da: dıı ni'gosdzán binant'a' higaalhiı bigha, án doo shebik'eh da. ³¹ Ni'gosdzán biká' nnee shıTaa shıł nzhooqo yıdaagoıı doleełhiı bigha, shıTaa shá ngon'áanıı k'ehgo ánásh'tıı. Daohsııh, hikaah le'.

15

¹ Shıı dasts'aa dahnansé'ıı da'anııhiı nshlıı, shıTaaıı dahnansé'ıı nı't'éégo áyılınıı nlıı. ² Shıts'ádaaz'aahıı doo nest'a' áile' dahıı dawa shıts'áyıııı: áıda' shıts'ádaaz'aahıı nest'a' áile'ıı náyigeesh, nest'án dayúweh ląágo áiléh doleełhiı bigha. ³ Nohwıı ıłk'idá' yati' bee nohwich'ı' yásııti'ıı bee daanohwidııkoqod. ⁴ Shıyi' daanohlıı, shıı aldo' nohwıyi' nshlıı. Its'ádaaz'aahıı doo dabızhá nest'a' áyóléh at'éé da, bá'ó'áhi yiıi' nlııyúgo zhá; nohwıı aldo' nest'a' doo ádaahle' da, shıyi' daanohlııyúgo zhá. ⁵ Shıı dasts'aa dahnansé'ıı bá'ó'áhi nshlıı, nohwıı shıts'ádaaz'aahıı daanohlıı. Dahadıı shıyi' nlıııı, lą'ıı biyi' nshıııı, án nest'a'

láágo áiléhi nlii; shíi da'ánshdihyúgo doo nt'é
 ádaahléh át'éé da. ⁶ Nnee lá' doo shiyi' nlii
 dayúgo, its'ádaaz'aahíi lá' yó'olt'e'go náhasganhíi
 k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'ádaaz'aahíi
 lenádaihezlaago kọ' biyi' odaiskaadgo nlíd. ⁷ Shiyi'
 daanohliiyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'aayúgo,
 dahádaaht'íihíi daahóhkeedgo nohwá ádaadolniil.
⁸ Nohwinest'a' láágo ánádaal'íihíi bee shiTaa
 ízigo at'ééhíi ch'í'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aniigo
 shiké' hikaahíi daanohlii. ⁹ ShiTaa bił nshoohíi
 k'ehgo nohwíi shil daanohshoq: dayúweh
 shil daanohshoq le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaníi
 bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehn bił nshoohíi
 k'ehgo bengoni'áaníi bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo,
 dábik'ehn shil daanohshoq doleel. ¹¹ Shits'á'dí'
 kol'ijóóníi nohwiyi' daagolii doleelgo, lá'ii
 dázho nohwil daagozhóq doleelhií bigha
 be'ánohwíldéniid. ¹² Díinko bengoni'áni at'éé, Shil
 daanohshooníi k'ehgo nohwíi aldo' lił daanohjoq
 doleel. ¹³ I'ijóóníi díi bitisgo at'éhi doo hadín
 ye'at'éé da, nnee bi'ihina' bit'eké yá nyiné'i.
¹⁴ Bengoni'áaníi be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké
 daanohlii. ¹⁵ Kodí' godezt'i'go doo dayúweh
 shá na'iziidíi daanohwíldishniigo daanohwoshíi
 da; na'iziidíi binant'a' ánát'íihíi doo yígółsi da:
 áidá' shit'eké daanohwíldishniigo daanohwoshíi;
 shiTaa bits'á'dí' disiits'á'íi dawa nohwil ígózigo
 ashlaahíi bigha. ¹⁶ Nohwíi doo hadaasisohtii
 da, shíi hanohwiheñil, nest'a' ánádaal'iiyú
 dahdohkáhgo nohwaa godini'áá, ái nest'a' daagolii
 nt'éé doleelgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú
 shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi

at'ée. ¹⁷ Díínko nohwá ngoní'áá, hł daanohjoo le'.
¹⁸ Ni'godzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo,
nohwik'edaanniihíí dabíntsé shik'edaanniihgo
bídaagonoksí. ¹⁹ Ni'godzán biká' ágot'eehíí
bich'í'zhinéé daanohłjyúgo, ni'godzán biká'
nnee dabíí bich'í'zhinééhíí bıl daanzhóni
at'ée; áídá' ni'godzán biká' ágot'eehíí
doo bich'í'zhinéé daanohłj da, ndi bits'á'
nohwinił, áí bighą ni'godzán biká' nnee
nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'í' hasdzii n'íí
bínádaałnii, Na'iziidíí doo binant'a' yitigo at'ée
da, nohwı́dénı́id. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwı́
aldó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíí yikísk'eh
ádaat'ee lẹ́k'eyúgo, nohwı́ aldó' ádaadohı́iihíí
yikísk'eh ádaat'ee doleeł. ²¹ Shizhi'húí bighą díí
dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'ń doo yıdaagołsı
dahı́ bighą. ²² Doo niyáágo bich'í' yádaasikı́'
dayúgo, doo nchọ'go ádaadzaa da doleeł ni';
k'adı́ binchọ'ı́ı bighą doo nt'é yik'ı́daagodi'áh da.
²³ Dahadı́n shik'ennı́iihı́ı shiTaa aldó' yik'ennı́iih.
²⁴ Bitahyú áná'ol'ı́ıııı doo hwahá hadı́n áile'hi
ashłaa dayúgo, doo nchọ'go ádaadzaa da doleeł
ni': k'adı́ shı́ı hik'e shiTaa bılgo daanohwıltsąągo
nohwik'edaannii. ²⁵ Dabı́ı bich'í' begoz'aanı́ı
biyi' k'e'eshchiını́ı, Doo nt'é bighą shik'edaannii
da, golzeego dahgoz'aanı́ı begolne'go ánágot'ı́ıı.
²⁶ Kich'onı́iihı́ı, án shiTaa bits'á'dı́' nohwich'ı́'
dish'aa doleełı́ı nı́yáágo, Holy Spirit da'anı́ı ágot'éhi
ch'ı́'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dı́' nlı́ni, án shaa
nagolnı́' doleeł. ²⁷ Nohwı́ı aldó', dantsé godezt'ı́'dı́'
nohwı́ı nashkaihı́ı bighą shaa nadaagołnı́' doleeł.

16

¹ Doo t'aazhí' nanánohohdéh da doleelhíí bigha díí dawa bee nohwich'í' yádaasikti'. ² Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleek: ła'íí dahadíń nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ásht'íí nzi doleelíí baa gowáh. ³ Áí shiTaa doo yídaagołsı da, shíí ndi doo shídaagołsı dahíí bigha ánadaat'ııl doleek. ⁴ Díí baa nohwıl nagosisni'íí baa gonyáágo, bínádaakııih doleelhíí bigha nohwıl nagosisni'n'. İch'ıgonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwıl nagosisni' da ni', t'ah nohwıl nashkai n'íí bigha. ⁵ K'adíí shides'ań bich'ı' deyaáa; áída' doo ła', Hayú dínyaa? daashıkdohııigo nashídaadołkid da. ⁶ Díí baa nohwıl nagosisni'híí bigha nohwıjıı biyi' doo nohwıl daagozhóó da daasolıı. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'anıigo ánohwıkdishıı; dahdisháhıı nohwá nzhóó: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'onııihıı doo nohwaa hińáh da; áída' óyaáyúgo zhá nohwich'ı' dish'aa doo. ⁸ Áń nyaáago nchó'go ágot'eehıı, nzhóógo ágot'eehıı, ła'íí aayá'iti'ıı ni'godszań biká' nıee yił ch'ı'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodłaq dahıı bigha nchó'go ágot'eehıı bıł ch'ı'nah ádaile' doleek; ¹⁰ ShiTaa bich'ı' deyaáago doo nádaashołtséh dahıı bigha nzhóógo ágot'eehıı bıł ch'ı'nah ádaile' doleek; ¹¹ Díí ni'godszań binant'a' baa ya'iti'hıı bigha aayá'iti'ıı bıł ch'ı'nah ádaile' doleek. ¹² Łáágo t'ah nohwich'ı' yashti' ndi k'adíıyúgo doo nohwıl ıdaagozı da. ¹³ Áída' Spirit da'anıı ágot'éhi ch'ı'nah áile'hi nohwaa nyaáago, da'anıı ágot'eehıı dawa nohwá yıgółsı doleek: doo dabınik'eh yałti' da doleek; nt'éhéta yidits'agıı zhá yaa yałti' doo: ła'íí begoldohıı nohwıl

ch'í'nah áidoliil. 14 Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwil nagolni' doleelíí ízisgo be'ánsht'eehíí nohwil ch'í'nah áidoliil. 15 ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shiyéhi at'éé. áí bigha shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwil ch'í'nah áidoliil, déniid. 16 Dét'ihézhí' doo nádaashohtséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashohtséh, shiTaa bich'í' deyaáahíí bigha. 17 Bitsilke'yu la' gádaakildi'nii, Dét'ihézhí' doo nádaashohtséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashohtséh: la'íí, ShiTaa bich'í' deyaáahíí bigha, daanohwilniihíí, nt'é niigo aníí? 18 Gádaanii, Nt'é niigo aníí, Dét'ihézhí', niihíí? Néé doo bídaagonlzi da nt'é niigo aniihíí. 19 Jesus nabídaadilkid hádaat'iiigo yígólsigo gádaabilnii, Dét'ihézhí' doo nádaashohtséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashohtséh, dishniihíí bigha nakídaadołkid néé? 20 Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Daahchag, la'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'godzán biká' nnee bil daagozhóó doleel; doo nohwil daagozhóó da doleel, áídá' doo nohwil daagozhóó dahíí nohwil daagozhóó nádaadodleel. 21 Isdzán ilchiigo doo bil gozhóó da, ilchiigee ngonyáahíí bigha: áídá' ishchijihíí bikédí'go, ni'godzán biká'zhí' nnee yishchijihíí yaa bil gozhóógo, nniih n'íí doo yínálniih da. 22 Áík'ehgo doo nohwil daagozhóó da k'adí: ndi nádaanohwiltsaago nohwil daagozhóó doleel, doo hadín nohwil gozhóóníí nohwits'á' náidoné' át'éé da. 23 Áí bijji doo nashídaadołkid da doleel. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedíí nohwaa daayiné' doleel. 24 Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyaa:

da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dázho nohwił daagozhó doleel. ²⁵ Díi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwił nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi doo dayúweh bee nohwił nadaagoshni' dahíi baa gowáh, áída' dabígóziigo shiTaa baa nohwił nadaagoshni' doleel. ²⁶ Ái bijji shizhi' biláhyú da'óhkeed doleel: shiTaa nohwá hoshkaah doo daanohwiłdishniigo da: ²⁷ ShiTaa dabíi bił daanohshoq, nohwił daanshoqhií bigha, la'íi shiTaa bits'á'dí' níyáágo daahosohdlaadhíi bigha. ²⁸ Shíi shiTaa bits'á'dí' ni'godzáń biká'zhí' nkeniyáá: k'adii ni'godzáń bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádésdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Áníita dabígóziigo yánkti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íi dee bee yánkti' da. ³⁰ Dawa bígonksígo k'adii bídaagosiilziid, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díi bee Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nyaago daanosiidlaad. ³¹ Jesus gádaabihni, Áníita da'osohdlaad née? ³² Isaa, iltahosohkaigo danohthijee gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtlish doleehíi baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáá: ndi doo dasahndi ch'ínitłizh da, shiTaa bił nash'aashíi bigha. ³³ Shíi shiláhyú ilch'í'gont'éehíi be'ádaanoht'ee doleehíi bigha díi bee nohwich'í' hasdzii. Ni'godzáń biká' góyéégo nagowaahíi biyi' nahkai: áída' nohwił daagozhó le'; ni'godzáń biká' ágot'eehíi bitis silíi.

17

¹ Jesus díi aal ánniidá' yaaká'yú déz'ijigo gáníi, ShiTaa, baa gowáh n'íi biká' ngonyáá; shíi, niYe' nshkínií, ízisgo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'go, shíi aldo' ízisgo ánt'éehíi ch'í'nah ánshte'.

2 Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngoń'aa, hadíí shaa daadín'aaahíí dawa dahazhí' ihí'naahíí baa daadinsh'aa doleełgo. 3 Díńko dahazhí' ihí'naahíí át'ée, danizhá Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi nńńhíí nídaagolsi, ła'íí shíí, Jesus Christ shíńń'a'íí, ałdó' shídaagolsi doleeł. 4 Ni'gosdzán biká' ízisgo be'ánt'éehíí ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa dín'aa n'íí ałł ashłaa. 5 ShiTaa, k'adíí ni'gosdzán t'ah doo álne' dadá' ízisgo nił be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'. 6 Ni'gosdzán biká' nnee bitahdí' ła' shaa nńilíí bich'í' nizhi' bígóziigo ashłaa: nńyée daanlii ni', shaa nńil; niyati' yikisk'eh ádaat'ee. 7 Dawahá shaa dín'aaahíí ni nits'á'dí'go yídaagolsi. 8 Yati' shaa dín'aaahíí bee bich'í' yádaasilti'; áí nádaidnné', nits'á'dí' nńyááhíí da'aniiigo yídaagolsi, ła'íí shińń'a'íí daayosdłaa. 9 Bá da'oshkaąh: ni'gosdzán biká' nneehíí doo bá da'oshkaąh da, áída' hadíí shaa nńilíí zhá bá da'oshkaąh; áí nńyée daanliihíí bigha. 10 Shíyéeéhíí dawa nńyée, nńyéeéhíí dawa shíyée; áik'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa. 11 K'ad doo ni'gosdzán biká' nashaa da doleeł, áihíí ni'gosdzán biká' nakai, shihíí nich'í' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa nńilíí nizhi' binawodíí bee daahónta', dała'á ndliihíí k'ehgo dała'á daanlii doleełgo. 12 Ni'gosdzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadíí shaa nńilíí nizhi' binawodíí bee daahóshta' ni'; bińádaadesh'iiigo doo ła' ch'a'otłizh da, ndi da'ílií hileeh yá gozłini zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne'híí bigha. 13 K'ad nich'í' nádesdzá; shił gozhóóníí dážhó bee bił daagoyiłshóó doleełhíí

bigha díi ni'godzán biká'zhì' bee yashti'.
 14 Niyati'íi baa bił nadaagosisni'; ni'godzán biká'
 ágot'eehíi doo be'ánsht'ee dahíi k'ehgo ni'godzán
 biká' ágot'eehíi doo be'ádaat'ee dahíi bigha
 ni'godzán biká' nnee bik'edaanñiih. 15 Ni'godzán
 bits'á'ńńíi doo dishñiigo oshkaqah da, áidá' nchọ'íi
 bits'á'go ádaanłsi, dishñiigo oshkaqah. 16 Ni'godzán
 biká' ágot'eehíi doo be'ánsht'ee dahíi k'ehgo
 ni'godzán biká' ágot'eehíi doo be'ádaat'ee da.
 17 Da'anñiihíi nits'á'dí' begoz'aaníi bee hadaanle':
 niyati' da'anñi. 18 Ni'godzán biká'zhì' shidíń'a'
 n'íi k'ehgo, bíi ni'godzán biká'zhì' odaal'a'.
 19 Bíi bigha godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíi
 áldó' da'anñi bee hadaadilne' doleelhií bigha.
 20 Doo dabíi zhá bá da'oshkaqah da, hadín díi
 nnee biyati'híi bigha daashodlaq doleelíi áldó' bá
 da'oshkaqah; 21 Ái dawa dała'á daanlii doleelgo; ni
 shiTaa nílinihíi shiyi' nlii, ła'íi niyi' nshłiñhií k'ehgo
 bíi áldó' dała'á daanliigo nohwiyi' daanlii doleel:
 shińń'a'go ni'godzán biká' nnee daayodlaq
 doleelhií bigha. 22 Ízisgo be'ánsht'eehíi shaa ńné'íi
 baa daasiiné'; dała'á ndliñhií k'ehgo dała'á daanlii
 doleelhií bigha: 23 Shíi biyi' daanshłiigo, ni shiyi'
 nliigo, díi nnee dazhó nł'éeego ádaabile'go dała'á
 daanlii doleel; áik'ehgo ni'godzán biká' nnee
 shidíń'a'go yídaagolsi doleel, ła'íi nił nshọqhií
 k'ehgo nił daanzhọqhií áldó' yídaagolsi doleel.
 24 ShiTaa, hadíi shaa ńńilíi hayu nashaayú
 bił daanshłi doleelgo hasht'íi; áik'ehgo ízisgo
 be'ánsht'eehíi shaa ńné'íi daidołtséel, ni'godzán
 doo hwahá nnit'aa dadá' nił nshọq lek'ego.
 25 ShiTaa, dážhó nł'éeego ánt'éehíi, ni'godzán

biká' n̄nee doo nídaagols̄i da l̄ék'e: ndi shíí nígons̄i, la'íí d̄íí n̄neehíí shiínn̄l'a'go yídaagols̄i. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisn̄i', baa bił nanádaagoshn̄i' doleeł; ił'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagol̄íí doleeł, la'íí biyi' daanshl̄ij doleełhíí bigh̄a.

18

¹ Jesus ágánn̄iidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayáhágo n̄l̄ni, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'aq̄zh̄i' yil okai. ² Judas, ch'íbí'aahíí, al̄dó' dégózhónégo goz'aaníí yígóts̄i: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yil onákah l̄ék'e. ³ Akú silááda la'íí aasinilíí, ok̄aah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, k̄o'nalbaahíí, k̄o'diltk̄ishíí la'íí benagonlkaadíí daayon̄ilgo Judas yil hikai. ⁴ Jesus d̄íí bee bich'ì' ágonéhíí dawa yígóts̄igo áí n̄neehíí yich'ì' nyáágo gádaayil̄n̄ii, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ N̄neehíí gádaabil̄n̄ii, Jesus, Názareshdí' gól̄ni. Shíí án ánsht'ee, n̄ii, Jesus. Judas, ch'íbí'aahíí, al̄dó' itah sizij̄ l̄ék'e. ⁶ Shíí án ánsht'ee, daabil̄n̄iidá' dagoshch'ì' t'aq̄zh̄i' deheskaigo ni'zh̄i' nanehezdee. ⁷ Jesus gánádaabil̄do'n̄iid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názareshdí' gól̄ni, nádaado'n̄iid. ⁸ Jesus gánadí'n̄ii, Shíí án ánsht'ee, daanohwil̄dé'n̄iid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, d̄íí n̄neehíí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ N̄nee shaa n̄n̄ilíí doo la' shaa ch'a'okáad da, án̄íí n'íí begolne'híí bigh̄a an̄ii. ¹⁰ Simon Peter, bésh be'idiltk̄ishé naitij̄híí hayidz̄iz̄igo, ok̄aah yebik'ehi da'tiséyú sit̄ini yána'iziidíí bijaa dihe'nazh̄inégo naidn̄lgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyil̄n̄ii,

Nibízh be'idiltkíshé bizis biyi' onántjij: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaḡ ndi at'ée. ¹² Áídí' silááda la'íí binant'a' la'íí aasiñilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiksoodgo hidaayist'ḡḡ, ¹³ Áídí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlḡḡ; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híí aí legodzaahíí biyi' okaḡḡ yebik'ehi da'tiséyú sitij lək'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'í' yaḡt'igo gánniid lək'e, Nḡee daḡa'á nḡee dawa yá datsaahgo zhḡ nzhḡḡ.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'i aldó': án okaḡḡ yebik'ehi da'tiséyú sitini bígólḡgo kḡh yuḡe' Jesus yil ha'a'aazh. ¹⁶ Áídá' Peter dáádítḡhgee sizij. Áídí' Jesus bitsilke'yu la'ihíí, okaḡḡ yebik'ehi da'tiséyú sitini yígólḡsini, ch'ínyáágo, isdzán dáádítḡh yaa sitini yich'í' hadzi-igo Peter yil ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádítḡh yaa sitini Peter gáyihii, Ni aldó' la' aí nḡeehíí bitsilke'yu itah nííí nḡ. Dah, shí doo aí nshḡj da, nḡi, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíí la'íí aasiñilíí gozk'azíí bighḡ deda'deshjeedgo nádaaniildziilgo kḡ'zhí' nadaazí: Peter aldó' itah nániildziilgo sizij lək'e.

¹⁹ Okaḡḡ yebik'ehi da'tiséyú sitini Jesus biké' hikaahíí la'íí ilch'ígó'aahíí yaa nabidilkid lək'e. ²⁰ Jesus gábihii, Ni'gosdzán biká' nḡee ch'ínah bich'í' yadaashti' ni'; Jews ha'ánálséh nagoz'ḡḡ yuḡe', la'íí da'ch'okaḡḡ goz'ḡḡ yuḡe' dávik'ehn ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íla'ánádaat'ijḡhgee; doo nt'é nash'í'go yashti' da ni'. ²¹ Nt'é bighḡ nashídńlkid áídá'? Hadíí daashidezts'aaníí nt'é daabildéniidíí yídaagólḡ: aí nahódaanlkid. ²² Ágánniidá' aasiñilíí la', Jesus bit'ahdí' sizini, bonḡts'í, gáníigo, Ya' áik'ehgo okaḡḡ yebik'ehi

da'itiséyú sitíni bich'ì' yách'ìkti' née? ²³ Jesus gábilñii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shìl nagolñi': áídá' da'aniiigo hasdziiyúgo nt'é bighà shónlts'ì? ²⁴ Ánnas, Jesus lestl'oggo Cáiapas, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'ì' oyił'a' ni'. ²⁵ Simon Peter nániłdziilgo sizij lèk'e. Gádaabılch'inii, Ni aldo' la' bitsilke'yu nlii daandzi. Dah, shí doo án nshlii da, nádo'niid. ²⁶ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi la', án Peter yijaa naidnlgizh n'ii bik'ii nlii, gánii, Ni née, dégozhóné goz'aagee ái nneehii bil nish'ij ni'? ²⁷ Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhik'áne anniid.

²⁸ Cáiapas bikih goz'aadi' yána'itihé yune' Jesus odaizl'oz: dázho t'ahbi lèk'e; Jews daanlíni ákone' ha'a'ikaiyúgo bitis-hagowáh n'ii bee bíná'godinigo da'idaagee doo itah daahiidleeh da, okqah zhiéego doo ilch'idaandlèh dahii bighà daanzigo, doo ha'akáh da lèk'e. ²⁹ Áik'ehgo nant'an, Pílate holzéhi, bich'ì' ch'inyáago gádaabilñii, Ái nneehii hago láá adzaago bil nohkai? ³⁰ Jews gádaabilñii, Doo ncho'go adzaa dayúgo doo naa bil nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánádi'nii, Dánohwii bedaagosoł'aanii bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'nii, Nnee zideego begoz'aanii doo bee daagosiil'aa da. ³² Jesus haget'éego datsaah doleehi dabii yaa nagolni' n'ii begolne'go anágot'ijl. ³³ Pílate yána'itihé yune' onanádzaago, Jesus yich'ì' hadziigo gáyihñii, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' nlii née? ³⁴ Jesus gábilñii, Ya' danínik'eh anñii née, dagohii la' ágádaashilniigo nil nadaagolni'hii bighà anñii née? ³⁵ Pílate gánii, Ya' shii Jew nshlii gá? Dani bil hánt'ii

1a'íí ni'okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aa: hago ándzaa áídá'? ³⁶ Jesus gábilñii, Beshik'ehíí doo díí ni'godzán biká' begoz'aa da: beshik'ehíí díí ni'godzán biká' begoz'aayúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltij dahíí bigha shinadaal'a'á nadaagonkaad doleel ni': n'íí beshik'ehíí díí ni'godzán doo bits'á'dí' begoz'aa da. ³⁷ Pílate gábilñii, Nant'an nlij láá ya'? Jesus gábilñii, Da'áígee áññii, Nant'an nshijihíí. Da'anii ágot'eehíí baa nagoshni' doleelhíí bigha gosiljí, 1a'íí a'í bigha ni'godzán biká'zhí' niyáa. Nnee daantíígee da'anii zhinéé ádaat'eehíí shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábíldi'ñii, Da'anii ágot'eehíí nñiihíí nt'é golzeego ágolzee? Díí áññiidá' Jews daanlíni yich'i' ch'ínánádzaago gádaayilñii, Díí nñeehíí doo hago adzaa dago bigosíłsijid. ³⁹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaagee nnee 1a' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'aa: áík'ehgo Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadilghaazhgo gádaañii, Díí nñeehíí dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánłteeh. Barábbas-híí in'íihii nlij lək'e.

19

¹ Pílate añiigo Jesus habí'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aa lək'e, 1a'íí diyágé lichíí dotk'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áídí' bich'i' hayaa ánadaat'íigo, Gozhóq le', Jews ízisgo biNant'a' nílni! daañiidá' daayołts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nnee gádaayilñii, Kúnko, doo hago adzaa dago bigosíłsijid, a'í bídaagonłsı doleelhíí bigha nohwich'i' bíł

ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'íhíí n̄eezi h̄chiigo dot'izhi golíigo ch'ínyáá. Pílate gádaabiñii, Kú n̄eehíí sizij̄ nko! ⁶ Okaq̄h yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí aasinilíí daabiłsaq̄dá' nádaadidilghaazh, Tsı'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé, tsı'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé, daañiigo. Pílate gánádaabiłdo'niid, Dánohwíí tsı'ılma'áhi bídaahołkałgo daazołhée: shíí doo hago adzaa dago bigosıłsıid. ⁷ Jews daanlíni gádaabiñii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikısk'eh datsaah dábił'eh, Bik'ehgo'ihı'nań biYe' ádil'ıhıí bigha.

⁸ Pílate díí yidezts'aq̄dá' dayúwehégo biini' h̄h silij̄; ⁹ Yáná'itihé yuné' ha'ánánádzaago Jesus gáyıñii, Hadı' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'ı' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábiñii, Ya' doo shich'ı' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohıí tsı'ılma'áhi bını'dılkałgo beshik'ehıí doo bigonksı da née? ¹¹ Jesus gábiñii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dı' doo naa godet'aq̄ dayúgo: áı bigha hadın naa shinkıınıí itisgo nch̄o'go adzaa. ¹² Áıdı' Pílate ch'ínábılteeh hat'ıı: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaañii, Díí n̄nee ch'ínánłteehyúgo doo Caesar bit'eké ńııı da: dahadıń ızisgo nant'án ádil'iinií Caesar yits'á'zhı'go na'ıdiltee.

¹³ Díí yidezts'aq̄dá' Jesus yıl ch'ín'áázhgo Pílate yánáltihıí biká'asdáhá yıká' dahnezdaa, áı Pavement golzeegee ánágot'ııı, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'godıńıhıı bá ıłch'ı'golnéhıı bijij̄, gostán bik'ehenkéézyú shı: Pílate Jews daanlíni gádaayıñii, Kú nohwiNant'a' sizij̄ nko! ¹⁵ Áıdá'

nádaadidilghaazh, Zodéé, zodéé, tsì'ılna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabıdo'niid, Ya' nohwıNant'a' tsì'ılna'áhi bíhishkałgo zis-héé née? Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaañii, Caesar zhá nohwinant'a' nlii. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistij, tsì'ılna'áhi yıdaabiłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yił onalsáá lék'e. ¹⁷ Jesus dabíi bitsì'ılna'áhi yogheelgo, itsits'in si'áni, golzeego ágolzéhi goz'aązhı' bí nánzáá, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsì'ılna'áhi yıdaayiskał, ła'íi nnee naki aldo' ba'ashhadı' tsì'ılna'áhi bídaabi'deskał, Jesus ihı'gee dahdaistijdá' nneehıi dá'ıl'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchij, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsì'ılna'áhi yıká' yıyiskał. ²⁰ Jews daanliinıi ląágo k'e'eshchiinıi daayozhi'; Jesus tsì'ılna'áhi bíheskałıi kih goznılıi da'alhánego goz'aą: áík'e'eshchiinıi Hebrew, Greek, ła'íi Latin k'ehgo k'e'eshchij lék'e. ²¹ Jews bi'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayihıi, Jews biNant'a' nlii, doo ágóléh da; Jews biNant'a' nshıi niigo ágóléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahıi ilk'ıdá' ágoshlaa, nii lék'e.

²³ Silááda Jesus tsì'ılna'áhi yıdaiskałdá', bıdiyágéhıi díıyú ilk'ıdaiznil, dántıı'gee dała'á bıyéego; iká'ıhıi doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhı' ngont'i'go hist'ool. ²⁴ Áík'ehgo gádaakıdı'nii, Díi doo k'ad ndaahiıdzqos da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadın gonesnaahıi bıyéé doleek: díınko Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıi begolné'go anágot'ıı, Shıdiyágéhıi

ılta'is'nii, shi'íhíú bigha da'diljoł. Áık'ehgo siláada díi ye'ánadáát'ııd.

²⁵ Jesus tsı'ılna'áhi bíbideskaııı ba'ashhahgee báá ła'ıı báá bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, ła'ıı Mary Mágdalene nazıı lək'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bitsılke'yu dała'á bıł nzhónihıı ba'ashhahgee nazııgo yıłtsaądá', báá gáyıııı, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áıdı' bitsılke'yu dała'á siziinıı, Kú nimaa! yıııı. Áıdı' godezt'i'go yıł onát'aazh, bitsılke'yu bigowayı.

²⁸ Díi bikédı'go Jesus dawa aął alzaahıı yígółsıgo, Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıı begolne'go gánıı, Dibá' sélıı. ²⁹ Áıgee nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaą: tú daayıł'o'ıı vinegar yee daiz'aadı' tsı nneezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aągo, Jesus bizé'zhı' dahyıda'nııı. ³⁰ Jesus vinegar yits'óqzdá' gánıı, Aął alzaa: áıdı' hayaa onot'aądá' dabıı biyi'sizini be'ogoyáágo áyılaa lək'e. ³¹ ıłch'ı'golne'ıı bıjıı lək'e, áı godilzinıı bıjıı (dázho nzhogo godilzıngo,) Jews daanlıni kots'ı tsı'ılna'áhi biká' dahnaztııgo doo bıł dádaabik'eh dahıı bigha bıjad daahotıngo nanáhó'ııı, daayııııgo Pılate nádaayoskaąd. ³² Áık'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhahdı' tsı'ılna'áhi bídaahiskaııı dantséhıı bıjad daayihesti', ła'ihıı aldo'. ³³ Áıdá' Jesus yaa hikaigo, ıłk'ıda' daztsaągo yıdaagołsııdhıı bigha yıjad doo daayihetztı' da. ³⁴ Siláada ła' ba'ask'eh yune' besh nneeziı oyılgeed, áıdı' dagoshch'ı' dił ła'ıı tú bıł ha'ijool. ³⁵ Áı yo'ııhń yaa nagolıı', na'gonı'ıı da'anıı; da'anııgo nagolıı'go yígółsı, nohwıı

aldó' da'ohdlaꞗ doleeꞗgo. ³⁶ Díí be'ánágot'íidíí Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Bits'in doo la' k'e'íltqod da doleeꞗ, niihíí begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí la'i aldó' gánadí'nii, Hadín yighátsi'nłgeedíí án daineł'íí doleeꞗ.

³⁸ Díí bikedí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígoł'aahíí nłíni, dánant'í'ego Jews daanlíni yénaldzidhíí bighꞗ, án Jesus bits'ihíí yíyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'áꞗ. Akú nýáágo Jesus bits'ihíí naidnné'. ³⁹ Nicodémus aldó', t'é'yú Jesus yaa nyáá n'íí, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, aloes bił nadesdziidi, dałá'á gonenadín dahdidlee'i shí yogheelgo nyáá. ⁴⁰ Jesus bits'ihíí nádaiddné'go nak'á'łigaihi yik'ídaidesdiz, likꞗgolchiníí biłgo, Jews daanlíni nnee ledaihiñiłhíí k'ehgo. ⁴¹ Tsí'ılma'áhi bíheskałgee dégózhóné goz'ꞗꞗ: áí biyi' tsébi'i'án áníidéhi goz'ꞗꞗ, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanlíni ilch'í'golne'íí bijííhíí bighꞗ, la'íí tsébi'i'án da'alfhánedí' goz'ꞗꞗhíí bighꞗ Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lək'e.

20

¹ Godilziníí bijíí Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilhíldá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitíí n'íígee nyáá, nt'éégo tséé daadin'áꞗ n'íí yó'ot'ꞗago yiltsꞗꞗ. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íí, Jesus bił nzhqo n'íí, yilgo yaa híłwodgo gáyihñii, NohweBik'ehn tsébi'i'ándí' ch'ídaistíí lꞗꞗ, hayú ndaistíí shíhíí doo bídaagonlzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihíí biłgo ch'ín'áázho tsébi'i'ányú ó'áázh. ⁴ Dałá' nátsidnłteel: ndi

bitsilke'yu la'ihíí Peter yaa dilwod, tsébií'i'ányú dantsé hílwod: ⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'íidgo nak'á'ligaihíí zhá akú siñilgo yiltsaa, ndi doo ha'ayáá da. ⁶ Simon Peter ákú nyáá dábiké', án tsébií'i'án yune' ha'ayáágo nak'á'ligaihíí zhá siñilgo yiltsaa, ⁷ Nak'á'ligai bitsits'in bik'idesdiz n'íí dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'á'ligai la'ihíí bił siñil da. ⁸ Bitsilke'yu la'i tsébií'i'ányú dantsé hílwodíí aldó' ha'ayáágo yiltsaago osdlaad. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Daztsaađi' naadiidáh doleeł, nihií doo hwahá bił ídaagoziłh da. ¹⁰ Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébií'i'ángee hichago sizijj: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébií'i'án yune' déz'íid, ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyágé daakigaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiltsaa, la' nes'aa n'íígee sidaago, la'íí des'eez n'íígee. ¹³ Gádaabilnii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábilnii, SheBik'ehń nádaidnktijj laa, hayú ndaistijj shihíí doo bigonsj da. ¹⁴ Ágánniidá' t'aazhij' adzaago Jesus sizijjgo yiltsaa, ndi Jesus at'íihíí doo yígolsjíd da. ¹⁵ Jesus gábilnii, Isdzán, nt'é láá bigha nchag? Hadín biká dín'ijj? Ái ni' goz'aaníí dégozhónégo ágólsiníí at'íí láá nzigo gáyilnii, Jesus bits'ihíí nádnktijj lék'eyúgo, hayú nntijj shihíí shił nagolní', áik'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, bilnii. Mary lediidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, bilnii; shiłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábilnii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'ij' dahnádishdáh dahíí bigha: áídá' shik'isyú bich'ij' nñahgo shá bił nadaagolní', ShiTaa, nohwíí

aldó' nohwiTaa, Bik'ehgo'ihinañ hoshkaqhñ, nohwíí aldó' Bik'ehgo'ihinañ daahohkaqhñ bich'ì' nádésdzá. ¹⁸ Áík'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayilñii, NohweBik'ehñ hish'íí, áídí' ábilñii n'íí yíl nadaagosnì'.

¹⁹ Da'ái bijjì o'í'ááyú, godilziníí bijjì, Jesus bitsilke'yu íla'adzaa lèk'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighà dáádítíhíí da'dentáádá' Jesus bitahyú sizjigo daayiltsáa, nt'éégo gábilñii, Ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'áa le'. ²⁰ Ágánñiidá' bigan la'íí ba'ask'ehgeehíí yíl ch'í'nah áyíílaa. Bitsilke'yu be-Bik'ehñ daayiltsáádá' bil daagozhòod. ²¹ Jesus gánádaabilò'ñiid, Ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'áa le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí aldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánñiidá' yiká'zhì' deyolgo gádaayilññiid, Holy Spirit nohwaa det'áa: ²³ Dahadín binchò'híí bighà baa nágodenoh'áqhíí, áí binchò'íí baa nágodet'áa; dahadín binchò'híí bighà doo baa nágodenoh'áa dahíí, binchò'íí t'ah yegoyilíí.

²⁴ Thomas, nakits'adahíí itah nlíni, Dídymus holzéhi, Jesus nyááádá' doo áígee itah sidaa da lèk'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'ihíí bil nadaagolñi', NohweBik'ehñ daahiiltsáa, daabilñiigo. Thomas gáníí, Bigan biyi' bésh bikísk'eh nagoz'áqhíí hish'ííyúgo zhá, bésh odaaz'aa n'íí yunè' nadishñiihgo, la'íí ba'ask'ehgee o'í'án yunè' nadishñiihyúgo zhá oshdlaa doleeí.

²⁶ Tsebíí yiskáa hik'e Jesus bitsilke'yu kìh yunè' naháztaa lèk'e, k'adíí Thomas bilgo: áígee dáádítíh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizjigo nanádaayiltsáago gábilñii, Ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'áa le'. ²⁷ Áídí' Thomas gáyilñii, Dzàa

bedenłńhgo shigan nńł'ij; yushdé' dahdenłńhgo sha'ask'ehgee o'í'ánhíí nabik'ínłńiih; doo odląą dahíí doo nńłgo da, ondląą le'. ²⁸ Thomas gábilńii, SheBik'ehń, Bik'ehgohinshńahń nńł'í ląą. ²⁹ Jesus gábilńii, Shi'jłhíí bighą shosíndląą: hadín doo sho'ij da ndi shodlaaní biyaa gozhóq doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bińáát godiyłhgo áná'ol'ijłhí ląągo áyíłaa, ła' dıí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchij da: ³¹ Áídá' Jesus, Christ nlij, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlij daahohdląą doleełgo; áídí' daahohdląągo bizhi'íí biláhyú daahinohnaa doleełhíí bighą dıí bak'e'eshchij.

21

¹ Dıí bikedí'go túsikaaní Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'j' ch'í'nah áná'delzaa; dıí k'ehgo ch'í'nah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídy mus holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golni, Zébedee biye'ke, ła'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztąą lək'e. ³ Simon Peter gádaabilńii, Ha'ishłeehyú déyáá. Ył nakaihíí gádaabilńii, Néé alđó' akú nił nkáh. Dahiskaigo dagoshch'j' tsina'eełhí yiyi' okai; áí bit'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayołkaaldá' Jesus tábaayú sizij; áídá' bitsilke'yu Jesus at'ííníí doo yídaagolsi da. ⁵ Jesus gádaabilńii, Shichągháshé, lóg ła' hadaasolee née? Dah, daabilńii. ⁶ Gánádaayıłdo'niid, Tsina'eełhí dihe'nazhıneégo lóg behaidlehé nanest'ólíhíí tédaalkaad, áík'ehgo ła' hadaahłeeh. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dázhq ląáhíí bighą doo hagog'éégo hadaiktij bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bił nzhónihíí Peter yich'j' gáníí,

NohweBik'ehń át'íí laa. Simon Peter hadín át'ííníí yaa idezts'aqáda', na'idziid bigha bi'íí ádayidiltsooz n'íí anágodlaago tayi' yáhít'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu la'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eehíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shi.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsííd dilth'go, lóg la'íí bán bilgo ko'ká' sinilgo daayiltsaa. ¹⁰ Jesus gádaabilnii, Lóg hadaasolee'íí la' deda'nohnii. ¹¹ Simon Peter, tsina'eehíí yiyi' oyáágo, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg nchaahíí bee halk'ilgo tábaazhí' nyidenłshóód, lógíí dała'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: lóg dázhó ląá ndi lóg behaidlehé nanest'ólihíí doo odláád da. ¹² Jesus gádaabilnii, Yushdé' da'ohsaa. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadín ant'íí? daabilnii da, beBik'ehń át'íígo yidaagoksiidhíí bigha. ¹³ Áídí' Jesus bán náidnné'go bita'izné', lóg alódó'. ¹⁴ Díí bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsaađí' naadiidzaahíí bikédí'go.

¹⁵ Aađ da'iyaađá' Jesus Simon Peter gáyilnii, Simon, Jonas biye' nłíni, ya' díí bitisgo nił nshoq née? Peter gábilnii, Ha'oh, sheBik'ehń; shił nzhóóníí bígonłsí. Jesus gánádo'niiid, Shidibełíí bizhaazhé shá biza'hiníí. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábildo'niiid, Simon, Jonas biye' nłíni, nił nshoq née? Peter gábilnii, Ha'oh, sheBik'ehń, shił nzhóóníí bígonłsí gádnii. Jesus gánábildo'niiid, Shidibełíí shá biza'hiníí. ¹⁷ Taadngee gánábildo'niiid, Simon, Jonas biye' nłíni, nił nshoq née? Peter doo bil gozhóq da, taadn, Nił nshoq née? bilniiidhíí bigha. Áík'ehgo Peter gábilnii,

SheBik'ehń dáwa bígonłsí gádnii; shił nzhóóníí bígonłsí. Jesus gánábı́do'ńiid, Shidibeńjí shá biza'hiníıł. ¹⁸ Da'ańii, da'ańiigo gánı́dishńii, Áńii nannaadá' dani ák'ená'ı́dlééhgo, dahánt'ı́yú nannaá nı': hastiin sínı́ııgohı́ı ilts'á' dahdńı́nı́hdá', ła' n'ı́ı ná ágole'go, doo hánt'ı́ıı dayú nidı́łteeh doo. ¹⁹ Díı Jesus yee áńńiid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ı́hi'ńań ızisgo ye'at'ééhı́ı ch'ı́'nah ádolńı́ıłgo. Ágáńńiidá' Peter, Shiké' hı́nı́áál, yı́ńı́ı. ²⁰ Peter t'ąązhı́' déz'ı́ııdgo, Jesus bitsılke'yu bı́ł nzhónihı́ı bıké' hı́gaałgo yıltsaa; án da'iyáá n'ı́ıgee Jesus bitı́ldı́' yı́nent'ı́ıdá', SheBik'ehń, hadı́ıhı́ı ch'ı́nı́'aaah doleeł? ńńiid lék'e. ²¹ Peter bı́łtsaađá' Jesus gáyı́ńı́ı, SheBik'ehń, láı nneehń hago annéh áıdá'? ²² Jesus gá bı́ńı́ı, Hasht'ı́ıyúgo nánı́sdzaazhı́' hı́naa, hant'é nanı́nłł'og áızhı́'? Nkú shıké' hı́nı́áál! ²³ Áı bitsılke'yu dała'á doo datsaah da, ch'ı́nı́ıhı́ı Jesus yı́ł nakaihı́ı bitah dı́dezdlaad: ndı́ Jesus, Doo datsaah da, doo bı́ńńı́ıd da; daazhógo, Hasht'ı́ıyúgo nánı́sdzaazhı́' hı́naa, hant'é nanı́nłł'og áızhı́', bı́ńńı́ıdá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daałch'ı́nı́ıhı́ı bı́nı́áál díı dawa ánágot'ı́ıł lék'ehı́ı yaa nagolńı́'dı́' yak'e'eshchı́ı ąłdó': yaa nagosńı́'ııı da'ańiigo bı́daagonłzı́. ²⁵ Ła'ıı łąágo ąłdó' Jesus ánát'ı́ıd; áı dawa naltsoos bee áłzaayúgo, nı́'gosdzán bı́ká' doo hayú bá goz'ąą da doleeł shı́ nsı́.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049